

SOURCES: (1) RECORDINGS BY SEOSAMH WATSON JUNE-AUGUST 1983:

CB 06.83.14 (b)

CB 06.83.16

CB 06.83.17

CB 06.83.20

CB 06.83.25 (a)

CB 06.83.25 (b)

CB 07.83.03

CB 07.83.04 (b)

CB 07.83.06

CB 07.83.09

CB 06.83.21

(2) FIELD NOTEBOOKS OF SEOSAMH WATSON JUNE-AUGUST 1983

ADM: Archie Dan Maclellan, Broadcove, CB.

FMM: Flora May Maclellan, Broadcove, CB, sister of ADM

MM: Marjory Maclellan, Broadcove, CB, sister of ADM

Above claim paternal descent from Swordale, Morar. Information from ADM unless

otherwise stated. ADM marked only in material drawn from dialogues

DAG: Dan Allan Gillis, Broadcove Marsh, CB

MAE: Mary Ann Ellison [née MacIsaac], Margaree, CB

A

a [= de] *prep.* 'of': fear a mhuinntir shuas na ~eadh ['lake']

'a' [= nuair] *conj.* 'when': tha cuimhne agamas 'a' bhiomaid a' tarraing sìos

able *adj.* 'fit, able': chan eil mise ~ gus a dhol a-mach: cha robh e uamhasach ~ airson a bhith ' slaodadh connaidh

acarsaid *nn f.* 'harbour': a chaidh crosach an ~; ri crosadh acarsaid Halifax; cha deachaidh e cros an acarsaid [DAG]

ach an/ am *conj.* "to see if: feireadh e sùil às a dheoghaidh ach an robh feadhain a' coimhead air: *well*, bhiodh a chuile fear riamh a' dol sìos ach am faicheadh iad __; bha chuile fear riamh a' tilleadh

ach *conj.* 'but, except': ~ 's e rinn am mèirleach eile ... ach shanntaich e na cnòthan; dhèanadh i na breacain cuideachd __ ach i ' dh'fhaighinn a-mach dè na dathan a bhiodh ionnta

acras *nn* 'hunger': bhiodh e glè thrìc air an ~

aghaidh *nn f.* 'face': blàrag a' dol dhan choillidh [ic] 's a h~ [-ic] air an taigh [ən døj] ? Tuagh. [= riddle]

aimhreideach *adj.* 'hair in disarray': [äjnt'ər'əx], [äĩret'əx]

aidmheil *nn f.* 'denomination': coiseachd do dh'eaglais __ an dà ~, fhios a'd, dha na h-eaglaisean aca fhèin

aig *prep.* 'at, to': aig: aig an geamhradh [sic] tha iad geal; agam: 'well,' *thuir* mi agam fhìn; aice: ach bhiodh aice se ri bhith còmhla ris, co-dhiù [FMM]; bhiodh e aice ris a' bhainne ' chur dhan *chreamery*

ainm *nn* 'name, reputation': cha robh ~ ro math aice, co-dhiù

ainmeil *adj.* 'famous': gus an latha an-diugh tha e ~

ainmich *vb* 'name': *vbl nn.*: cha robh math dhomh duine sam bith ' ainmeachadh

air *prep.* 'on': bha e ~ a dhinneir; bha m' athair math ~ òrain; bha e glè mhath air an tuaigh gu gearradh sa choillidh ud; chan eil fhios aig duine aire sin; *1, 2sg.* 'an robh an t-eagal ort, *John R*, sa chladh?' 'Dè a chuireadh orm?'; *3m.* saoil thu ' bheil e nis an-nochd air an Èirinn?

air n-adhart *advb* 'forward': bha i gàbhaidh, chuireadh i ~ an saoghal le obair

air n-ais *advb* 'back': tilleadh ~ {FMM}

air neo *conj.* 'or else': am bugsa a thilgeil 's a chuile sian dheth, air neo bhiodh an *truckwagon* na theine; dùn do bheul, air neo bidh tu air do *dischargeadh*; leanadh an spiorad ' tighinn ort __ air neo, leanadh esan oirrese [FMM]

air son *prep.* 'for': ~ [əʃən] gearradh coilleadh; *3m.* chan eil iad ro phailt, air a sh. sin 'however'; tha mi beò fhathast air a sh. 'anyway'; 's e duine *able* a bha ann, air a shon sin; air a shon: tha mise air fàs cho dichuimhneach, air ' shon

àirde *nn f.* 'height': chan eil fhios agam dè bh'ann de dh'òrlaich a dh'~

aire *nn f.* 'care': ach 'n ~ nach fheuch iad [ət] ri tighinn a-nall 'ro na *bushan*; cha tug e an ~ dè bha ann; corra uair feumaidh duine an ~ ' thoirt bho [fo] chorra dhuine; gu bheil agad an ~ ' thoirt; aire: thug e an ~ dhan ghill' òg seo; thug i an aire nach do chuir i an t-uisge coisreactha air a' bhòrd idir

aire *nn f.* [= faire] 'wake (at funeral)': bha iad a' dol dh'ionns' na h-aire; bha ~ mhòr a' dol a bhith ann; *pl.* bhith na bòst gàbhaidh air na h-aireachan

àireamh *nn f.* 'number': ~ do __ ghillean a bhiodh a' falbh ag òl

airgead *nn* 'money': a bha ' dèanamh an __ uisge an airgid; gen.: uisge airgid [ara'kit']

àisling *nn f.* 'forerunner': chunna mi a' t- ~ [tə:əʃlɪŋ]

ait *adj.* 'strange': bha rudan ~ san t-saoghal; tha mi ' faicinn aodach uamhasach ~ air

àite *adj.* 'strange': bha e car ~, dithis __ fhaicinn

àite *nn* 'place': *pl.* bidh e ~achan ann

àite-suidhe *nn* 'seat': chan eil agaibhse ach droch ~ sin

aithreachas *nn* 'regret': chan eil sian do dh'~ orm

aitreabh *nn* 'habitation': bidh sibh na b' eòlaich, fhios agaibh, air an ~

Alba *nn f.* 'Scotland': [ɔgə'pin]

all right *adj.* 'satisfactory': 's e toigh ~ bha ann

altram *vbl nn* 'bringing up': nach robh duine geal an sin agus e 'g ~ [auɣtərəm] leanbh dubh

am miosg *prep.* 'among': ~ a chèile, a' *fight*; ~ nàiseinean heile [FMM]; *3sg.*: chaidh mi 'ro *operation*, chaidh mi 'ro an dàrna tè agus ghabh mi *pneumonia* na mhiosg sin; **am/ an'** *prep.* 'in': bha i math an Gàidhlig 's am Beurla; am bi iad a' dèanamh

maragan an Èirinn am fuil; *1sg.*: chaidh e ionnam cho mòr sin; *3m.* cha robh pioc do dh'eagal ann; chaidh e ann a' chuile sian [ʃən] a bha ann; cha robh ann nach tachdadh e duine; gu dè am beòthach a bhiodh ann; *3pl.*: sguir iad a dhol ionnta (dha na h-eaglaisean aca fhèin); *rel.*: dhèanainn rud sam bith anns an cuirinn mo làmh; + ur: bha sibh nur daoine cearta

am/ an'? *interr. ptcl.* ': chunna mi ' leithid seo ' dhuine. 'N [ɾə] am faca? Chunnaic **a-mach** *advb.* 'out': chuir e 'mach air leth-cheud troigh e; dh'*flight* iad e (?) a-mach; bha fearann aige a-mach san Eilean; tha sinn dìreach ~ à connadh; gus an tig __ an uair a chuir Dia a-mach dha; nuair a tha e ~ air ceithir fichead bliadhna; thug iad an ròpa eile 'mach __ air taobh 'mach an taighe; thàinig am fear seo(?) taobh 'mach na h-uinneigeadh

amh *adj.* 'raw': buntàta ~

amhach *nn* . 'neck': *gen.*: rug e air cùl amhaich a' chòta aige

an aghaidh *prep.* 'against': + *3m. poss.*: na ~ [-ic]

an sin *advb* 'then': rachadh an sin tè dhiubh suas

anail *nn f.* 'breath': 's e a' tarraing ' analach

a-nall *advb* 'over [from]': 's 'ig e 'nall air an abhainn

a-nist *advb* 'now': cò ~ am brogach a tha siud?

a-niste *advb* ': ~, bha mise an deoghaidh an naidheachd a chluinnteil [DAG]

a-nunn *advb* 'over [to]': a' dol a dh'Èirinn ~; ~ car mun àm seo a bhliadhna; thig e 'nunn air an abhainn

aodach *nn* 'clothes': dh'fhigheadh iad na h-aodaichean [FMM]; dh'fhaighinn m' ~ a' stickadh sa mhadainn

aon ~ **aona** *adj.*: one, same': 's e an aon Ghàidhlig a th' aca ach an dòigh a bhruidhneas iad [MAE]; cha robh aon fhacal sgoileadh aige; **aona** *adj.*: ~ ghille ['lunə 'ji:lə], aona nighean ['lunə 'ni-an]; tha aona bheinn sa t-seann dùthaich; **aorpann** [< aobrann] *nn* 'ankle': *pl.* agus am beòthach fodha gu seachad air na h-aorpann san eabair
ar no (??): ~, chaidh e '-staigh dhan stòr
ar poss. adj. 2pl: bha ar seanair-se seo
àraid, gu h~ *advb* 'especially': 'a' dol seachad air a' chladh
àraidh, go h~ *advb* 'especially': an àm a' gheamhraidh
aran *nn* 'bread': ~ buidhe
arb [= earb (??)] *vb* 'enjoin': dh'arb [yarap] e ...leis na boireannaich a bha '-staigh iad a bhith gu math do dh'Aonghas na Coilleadh
a-riamh *advb* 'ever; every single': bhiodh a chuile fear ~ a' dol sìos; bha chuile fear ~ a' tilleadh
a-roimhe *advb* 'before, already'
às *prep* 'out of': roinn dha na ___ sgriobhtichean às m' òige
àsan *pron 3pl. contrastv.* 'they': am màthair ~ [ə mɛ:hir 'a:sən] 'their mother'
a-staigh *advb motn* 'in[side]': ~ dhan choillidh [-ic]
àth-aoil *nn* 'lime-kiln': ~ a theireadh leis
athair *nn:* m' ~ [mah-ir']

B

baile *nn* 'homestead': *pl.* dh'fhalbh iad ... cros nam bailtean
baile mòr *nn* 'town': sa bh. mhòr an Inverness
baiteal *nn:* sa bh. a bha ann
ban-bhuidseach *nn f.* 'witch': thàinig a' ~ [vãũ vufəx] seo '-staigh
banc *nn* 'land adjoining seashore': shuas air na Bancaichean, *Broadcove Banks* [DAG]
ban-chomharsanach *nn* 'female neighbour'
balach *nn* 'boy of a certain age': [FMM]
ban-fhigheadair *nn* 'female weaver': bha mo mhàthair na ~
ban-fhiosaiche *nn* 'female seer': thuirte ~
Ban-Fhrangach *nn* 'French woman': thachair ~ ['pãũ rãngəx] air
Ban-Gheancach *nn* 'female from USA': phaigh a' Bhan-Gheancach dùbailte mairt ___ dhan Fhrancach bho chd
ban-robair *nn* 'female robber': 's e car do bh. [[vãũ -r.] a bh' innte
ban-sgoileir *nn* 'female schoolteacher': ~-ean Catlaigeach a chur [DAG]
bàra *nn* '[metal] bar': tha seansa gur e bàr~ ~ mòr a bha an taigh ___
bargan *nn* 'bargain': rinn iad am ~ suas
bàrr *nn* 'top, end': ~ a dhà choise sna stioraichean; *pl.* bha e fhèin ga chumail [= ceap] air ~an nam meòirean
barrach *nn* 'more': chunna mise an duine ud agus chunna mi ~ 's è ['a:]; dhèanainnsa ~ ann an uair 's ___ nì iad seo am fad latha
bàs *nn* 'death': dh'eug mo mo sheanmhair, thàinig am ~ oirre
bàta *nn* 'stick': nam biodh tu ann am ~ [ba:də]
bathar *nn:* a' bh. [ə va-ar] = 'spruis gheal'
beachd *nn* 'intention': thàinig a' chailleach a-staigh a bha seo, dè ' bha 'na~, air son robaireachd no rudeigin
beag *adj.* 'small, few': agus 's e glè bheag dhiubh sin ' tha beò an-diugh
beagan *nn:* ~ is ~ 'gradually'
bean *nn f.* 'woman': *pl.*: 'mnathan buidhe [prã-ən bu-i] 's iad ri muidhe an t-uachdar anns a' chrannagan'
beannaich: *vbl nn* 'bless': bha an sagart a' beannachadh an t-sil; Dia gad beannachadh!; tha mi ' smuaineachadh gur ann an St Ninian a chaidh ___ a bhiodh

iad ri *bush*, a chaidh an t-uisge coisreactha ud a bheannachadh; thàinig latha beannachadh an t-sil; *nn.* cuiridh mise beannachadh air leth air an t-sil; *vbl adj.* beannaichte: chunnaic e an Crìostaidh ~, maighstir Dùghall; bhruidhinn e gu ~te [pɔ:nɪfə] riutha-s'
beart *nn f.* 'loom': nuair a chuireadh [tu] an t-aodach sa bheirt
beat *vb* 'surpass': *vbl nn.*: cha ghabh i ' *bheatadh*; bha e duilich a *bheatadh* [vehtəɪ]
beatha *nn f.* 'life': cha bhiodh eagal do bh. ort [FMM]; do bh. seol 'welcome here'; do bh. dhachaidh! 'welcome home!'; do bh. dhan dùthaich; do bh. '-staigh
beilleag *nn f.* 'bark': a' bh.
beinn *nn* 'mountain': bha e sa taobh ~eadh aig am pasture far an robh iad; *pl.* beanntan [pɛundən]; beinnean [pɛnən] [MM]
beir *vb* 'seize, take': *vbl nn:* mas fhìor, a' dol a bheir't [< -innt]; bha e dìreach a' beireachd orra
beirteach: bha iad nan daoine ~a
beirteas *nn* 'wealth': 's e an t-slàinte am ~ as fheàrr a tha 'r an t-saoghal
beò: gun toireadh e duine beò leis cho math 's a bha e; *nn.*: 'bidh mo bh. 's mo mharbhadh ri Cloinn 'Ill-Eathain'
beòthach: leis a' bh. chaorach; leth nam ___ beòthach caorach
beul *nn* 'mouth, beginning': ~ na h-oidhche: 'nightfall'; bha e ' tighinn a-nuas staighir am ~ na h-oidhch'; ~ an latha: 'dawn' [FMM]
bheir *vb* 'give, take': *past:* às a dheoghaidh a thug am fear seo [made off after him]; *cond.*: 's e the an doctair Siseil a ~eadh iad air; a' smaoineachdainn gun toireadh e duine beò leis cho math 's a bha e ; cha bhiodh e math muran toireadh iad toll air an talamh ' dannsadh; *vbl nn.*: bha thu sin a' toir 'sin dheth gu *strain*; bha e ' toirt bhuam a' mhairt
bho *prep.* 'from': a-riamh bho cogadh Louisbourg; bhuam e! bhuam e! bhuam e!; chan fhaca mi sian bhuaith 'sin; chaidh iomdha duine ann bhuaith 'sin; bhuaiepe: chuir iad fios gu robh sagart bhuaiepe [DAG]; bhuapa: bha bucaid uisge bhuapa;
bho chionn *advb* ago, since': ~ fhichead bliadhna
bho la *conj.* 'since: tha cuimhne agam fhìn air rudan ~ bha mi ceithir bliadhna
bhos cionn SEE fos cionn
bi *vb.* 'be': *cond.*: na' bhiodh e [na viɪ a]; *past:* a's a robh e [roɪ]; *vbl nn.*: air bhith bog; an cuala sibh ' bhith ' bruidhinn air?
biadh *nn* 'food': *gen.*: bòrd bithidh [pɔrt 'pi-ic]
bideach *adj.* 'tiny': 's bha e fhèin cho [o] bideach
biodach *adj.* 'tiny': ... sgidein, rudan beag, ~ [MML]
biorach *adj.* 'pointed': bha *point* ~ air
biorach *nn* 'dogfish': ~ mosach! *pl.* bioraich, 'used to cut net'
blàrag *nn f.* 'cow with blaze on forehead': ~ a' dol dhan choillidh [ic] 's a h-aghaidh [-ic] air an taigh? tuagh
bith, gu *advb.* 'whatever': gu ~ cò às a thàinig ___ an stuth eireachdail
bith, 'm *advb.* 'whatever': ~ gu dè am ___ *miracle* a bha ann; a' cur ___ 'm bith gu dè bha iad a' cur
blàr *nn* ['cow] with blaze on forehead': leum mart ~ a-mach
blas *nn* 'taste': fairgheamaid blas [ɔ] na clòimhe oirre; bidh ~ na clòimhe oirre; bha ~ math air na Mathesons a bha seo; ~ na clòimh' air
board *vb.* 'lodge': bha mi ' ~adh thall
bòcan *nn* 'apparition': 's e ~ gàbhaidh a tha sna *skidoos* seo
bocan-salainn *nn* 'type of spider': [pɔxkan saɪn]
bochd *adj.* 'poor': *voc.*: a dhuine bho chd!
bog *adj.* 'wet': nuair a tha a' ghealach air a druim ___ chan e soighne -- math(?), 's e gealach bhog a their iad leatha

bogha-froisg/ -sig, -seadh *nn* 'rainbow': 's e rud neònach a th' ionnta cuideachd, bogha-froisig [sic] sa mhadainn ach 's e soighne stoirm a th' ann agus am bogha-froiseadh feasgar ___ {FMM} ___ tha an t-side ' dol a bhith math [MAE]

bòidheach *adj.* 'pretty': cù, neo'r-thaing, a bhio' ~: fionnadh lom, ~

boineid *nn f.* 'hat' [FMM]

bolgam *nn.* 'mouthful': agus uisge aca ann an tube bheag 's dh'fheumainn-sa ~ [pʊtʊkən] thoirt às

bonn *nn* 'bottom': a-staigh air ___ fo bh. Toll; shuas am ~ na beinne; shuas an seo ___ air bonn a' Cheap

bonnach *nn* 'cake, scone': ~ coirce; ~ buidhe

bonnan *nn* 'little coin': *pl.*: ~an beaga deich *cent*achan

borbair *nn* 'barber': am ~ a tha shuas an sin

bòst *nn* 'pride': bu chòir ~ a bhith orra [DAG]; b' fhior thoigh leatha ' bhith na ~ gàbhaidh air na h-aireachan; poidhle dhiubh nach leig am ~ leotha a bhith ga bruidhinn [Gàidhlig]

botherig *vb* 'annoy, trouble': *vbl nn*: bhiodh iad ga *bhothereigeadh*; bha p[reasair ['wild peas, rye'] ___ bha i ' ~eadh an duine seo uamhasach

bragair *nn* 'champion' chuirinn an cù ___ bochd dhan t-seileir: ~ clior do chù ' bh' ann cuideachd, 's e, ~ do chù

bràid *nn* 'horse's collar'

bràighe *nn* 'uplands': am ~ *Southwest Margaree*; bha tè dhiubh shuas, ò, am ~ a' bhaile; *pl.* ~annan nam fearann a thàini' sinn [FMM]

brat *nn*: *pl.*: ~an [prætən] 'bedspreads

bràthair *nn* 'brother': *pl.*: a bràthran

brath¹ *vb* 'permit': tha mi' creidsinn gun tig iomdha *concert* mum bi iad air an *concert*, Dia ' tha ' ~

brath² *vb* 'take advantage of': *vbl nn*:tha e a' ~adh ormsa a-nochd: tha e ' smuaineachadh gun còir dhomh-se chuille rud a thoirt dha

breab *vb* 'kick': *vbl nn.*: 's e ga ~adh roimhe

breabach *adj.* 'lively': pàirt dhiubh coimiseach ~ corra-uair

breac *nn* 'trout': Abhainn nam ~ [auɣ əm brɛxk] 'Scotsville'

brìogais *nn f.* 'trousers': ~ dhubh; ~ 'breaching (re horses)'

breeze *nn* 'steady wind': bha ~ do shoirbheas ann

breeze-an *nn* 'little steady wind': ~ do shoirbheas

breug *nn f.* 'lie': cha robh mi ' dol a dh'eanamh ' bhreug nas motha

brigh *nn f.* 'meaning': nach còir do dhuine ~ a thoirt à ~ [FMM]

Brighid *nn f.* 'St Brigid': 's e Latha Brighdeadh a bh' aca air a' cheud latha dhan earrach. 'Thàinig Latha Brighde: bheir sgidein dhachaigh an connadh' [FMM]

brìosgaid *nn f.*: *pl.*: ~ ean 'scones' [FMM]; bha ~ean aice ' rinn i fhèin [DAG]

brist *vb* 'break, fracture': bhristeas crobh an am fear eile; *vbl nn.*:bhiodh crodh a' ~eadh a-staigh ___ dhan chladh; a' bristeadh nan leacan uaghach

bristeadh *nn*: ~ an latha: 'daybreak' [FMM]

brogach *nn* 'boy of a certain age': [FMM]; cò a-nist am ~ a tha siud? ~ muinntir an taighe?

broim *nn* 'fart': seangan ' cur ~ às a ghearran

broinn *nn f.* 'womb': chaill i ' ~

broth *nn* 'rash': thàinig ~ 'ro na làmhan aice; agus a dhol a choimhead oirre aig Doctor MacLean airson a' bh. seo ' bhith na làmhan aice

bruadal *nn* 'dream': nach e ~ a chunnaic Naomh Eòsa? [FMM]; nach deachaidh ~' chunnaic iad orrasan tilleadh air n-ais; nach còir do dhuine brigh a thoirt à ~ [FMM]

bruadal: *vb* 'dream': *past*: 's iomdha *trip* a bh. mise rud agus thigeadh e

bruthach *nn* 'incline, hill': shìos aig bonn a' bhruthaich

buail *vb* 'strike': bh. am pàthadh iad; bh. e na inntinn e; gun do bh. e ann am *pot* a dh'airgead; *vbl nn.*: gu robh am pàthadh an deoghaidh a bhualadh

bucaid *nn* 'bucket': bha ~ uisge bhuapa; dhol a dh'iarraidh na ~ uisge

buideil *nn* 'cask': rachadh tu 'mach le bàta 's gheibheadh tu ~ [puʃal]; nan ceannadhadh [sic] tu aon bh. còig galain [DAG]

buidhe *adj.* 'yellow, bay': an t-each ~

buidseachd *nn f.* 'witchcraft': bha e air ~ air son rudeigin a dhèanamh; bha i car làn buidseach' 's a leithid siud is an seo

bùidseireachd *nn f.* 'butchering': far a robh i air a ~; tha sibh 'ga ~ air tide bhog

buinneach *nn f.* 'diarrhoea': dh'fhalbh an 'Spiorad Naomh' leis a' bhuinnich; bha e coltach ris ___ na seann *flu*'s a bhiomaid a' gabhail bho chionn fhada, an t-seann bh. mhòr.

buntàta *nn* 'potato, ~oes': airson bu'tàta; baraillean mu'tàta

C

cà? *advb. Interr.* 'where': ~ na stad e?

ca: *interr. ptcl.* 'what?' ~ ainm: ~ seo ' bha air?

cabhag *nn f.* 'haste': chaidh iad nan cabhaig [+ epenth ə] mòr

cabhruidh *nn* 'sowens': 's e ~ [k'auri] a chanadh iad leis

càin *vb.*: 'condemn': ch. e sìos e

càirdeach *adj.* 'related': bha e ~ do dh' *Angus L. MacDonald*

càirdeil *adj.* 'friendly': tha iad cho ~

cairt *nn f.* 'cart': each is ~ aige

cais-ceum *nn* 'footstep': latha na bliadhn' ùire aige, ~ coilich

call *nn* 'loss': dh'fhaodadh e an cur air ch.

calltainn *nn f.* 'hazel': cnothan ~ [k'ɔ-ən k'auɣtɪn]

camhanach, a' ch. *nn*: 'dusk' [FMM]

can *vb* 'say': *vbl nn*: chan urrainn dhomh a chanaint [xanit']

canbhas *nn* 'string [of bad language]': thàinig ~ [k'anəvɔs] às a beul a bha gàbhaidh [ADM]

caoidh *vbl nn* 'lament': rinn am fear seo òran a' ~ gun deachaidh seo air adhart

car *nn*: 'jest': Latha nan Car *first of April*. Bidh *time* math ann Latha nan Car [ADM]; tha iad ' toirt cuir air feadhain; duine sam bith a theirea' car às na daoine

car: *nn* 'sort, bit': ~ de leth bhodaich a bha ionnta; bha mi ~ na mo sheòrs' do ghobhainn; nuair a tha i car mar a tha i 'n-nochd; gu robh iad ~ bochd; ò, bidh ~ do chuimhne aca air

càraich *vb.* 'set off, move': *past*: ch. e rithe leatha 'he made off with her' [the train]; ch. [h'a:riç] mi rithe a-null

carcais *nn f.* 'carcase': *all right*, bha ~ [k'arxki] bheòthach ___ an crochadh ___ a' ch. aige air an ùrlar

carraideach *adj.*: 'argumentative': am biodh iad ar fad car ~? [FMM]

casachan: *pl.* na casachain, tha *ribs* air am biodh i ' cur a casan

cas-cheapach *nn* 'spade to turn turf': ~, bha e coltach ri spaid

cathadh làir *nn* 'snow in drifts': bha latha sneachda gàbhaidh agus ~

cathadh *nn* 'drifting snow': 's an cur 's an ~ ann

ceann, an ~ prep. 'engaged with, stuck into': bidh iad an ~ a chèile, an dà cheann aca [FMM]; 'after, at the end of': cha robh gin orm an ~ latha no dhà; chuimhnich mi air an ~ co'là deug

ceann *nn* 'end; head':an dà cheann aca [FMM]; bha e na cheann 's na *chaptain*; bha seo ' dol gam chur-sa clior às mo cheann; cha robh boireannach air gach ~ dhan *town*; tha mi ' creidsinn gu robh fichead ceann [= crodh] [FMM]; bha e ' cur nan daoine òg' às an ceann an uair sin ag òl a' *bhush*

ceannaich *vb* 'buy': *cond.*: duine a cheannadh [çeuɲtə] beòthach eich; nan ceannamaid [k'hauɣdəmɪf] each am-miosg nam Frangach shìos siud; thuirt iad gun ceannadh [k'hāudəɣ] iad na sgoiltean bhuapa [DAG]

ceannard *nn* 'chief': na ch. [çeuɲɐɾ]

ceann-fhacian *nn pl.* 'words of tune': [k'ɛnaxkəgən]
ceannsaich *vb* 'control': *vbl nn.*: well, ma bhios Lachainn duilich a cheannsaichadh; well, bhiodh e duilich a cheannseachadh
ceann-uidhe *nn* 'end, destination': bha mi aig ~, ~ an rathaid
ceap *nn* 'cap': *pl.*: fear dha na ~aichean __ geamhraidh air na mèinneadairean 's na solaist aca 's na ~achan
ceàrd *nn* 'craft, trade': *gen. sg.*: fear ceird math [DAG]
ceàrr *adj.* 'wrong, astray': bha nighean bhoichd a chaidh ~; cha robh iad a' dèanamh sian do rud ~; chaidh a inntinn ~
ceart *adj.* 'correct, true': bha siud dìreach cho ~ 's a ghabhadh e; *pl.*:tha sibh nur daoine cearta
ceart- *adj.* 'very, exact, same': agus a' cheart latha sin, bha mi ' dol suas; innis dhomh na figurean, a' cheart ffigurean a thuit e!;
ceartuair, an ~ *advb* 'presently, at once': tha mi ' creidsinn gu bheil iad seo a' tighinn mun cuairt an ~
ceathramh *nn* 'quarter [of animal carcase]': ~ toisich, ~ deireadh; an ~ toisich, bha na h-aisinean ann
ceist *nn f.* 'question': [k'ɛft] 'na h-Abaraich say [k'ɛft]
ceòlmhar *adj.*: 'strange' [FMM]
ceòthach *adj.*: 'foggy': àite coimiseach ~ e Newfoundland
ceum *nn* 'step, pace': dh'fhalbh Eachann sìos air ~ a bha gàbhaidh; thionnd i air ais ~
chance: *nn* 'opportunity' fhuair e ~ air __ German uniform a chur air
change *vb* 'alter': *vbl nn.*: tha iad a ' change-adh [tʃe:ŋ] dath an seo
chi *vb* 'see': *fut.*:cha d'fhuair mi ' thoirt dha 's am faic thusa seo dhan duine; *cond.*: chithinn rud air an t-saoghal; *past.*: 'seemed' chunna mi siud gàbhaidh; chunna mi seo eaglach
cho *advb* 'so': gum beil i 'o [o] fad' 's gun e ' fairghinn 'o math
chionn, a ~ *conj.* 'because, since': a chionn, bha na spioraid ann cuideach'
chun *prep.* 'to, towards': thuige: thug i thuige [ig'ə]; feadhain a bhiodh a' dol crosach, bha i ' toirt thuca
ciall *nn f.* 'meaning': well, bha mi fhìn gan dèanamh, gan cur an ciall [+ epenth. [ə], bha
ciamar *advb* 'how' [k'amər/ k'əmər] tha sibh?; ~ seo a thuit e?
cineadh *nn* 'surname, name': shiud an ~ a bh' aige, an loga(i); tha sin aig a chuide ~ an-dràsta; Alexander an ~
ciona-radhraic [sic] *nn* 'lack of vision, blindness': 's e droch rud a tha ann an ~
ciste *nn f.* 'chest, box': *dat.*: am fear a bha sa chistidh [-ic]; chan ann ann an cistidh a bha e idir
clabhan *nn* 'buzzard': tha an ~ dona cuideachd, cha bhean e dha na h-uain idir, an ~
claidheamh *nn* 'sword': *gen.*: Bail' a' Chlaidheimh [bal' ə xgəi:v] Swordale, Morar; *pl.* claidheamhan [k'gəi:vən]
clais *nn f.* [k'gəi] 'drain'
clàr *nn* 'board, stretcher': *gen. pl.*: tàilleir nan ~, theireadh iad leis: cha b' urrainn dha coiseachd no sian
cleas *nn* 'trick, acrobatic': dhèanadh e ~ sam bith [DAG], *gen.*: na fir chlis, am borealis [FMM]; *pl.* dhèanadh e cliosan sam bith
clèireach *nn* 'cleric': *pl.*: dh'fhaighneach' e dha na clèirich a bh' ann
clior *advb* 'total, complete': bragair ~ do chù ' bh' ann cuideachd, 's e, bragair do chù; fhuair an gille òg __ ~; murt ~ a bha seo; chuir iad ròpa ~ mun cuairt air na casan aige; leum i seo ~ a-staigh sa wagon; fhuair iad ~; tha i ' sèideadh, ~; clior: bha i air e ' èillteachadh ~ bhon tairneanaich 's bhon dealanaich, bha e air ' èillteachadh ~ ròmpa; bha e ' smaoineachadh gur e fear dubh ~ a bha ann

clior *vb* 'clear, remove': *past.* is ch. e; *vbl nn.*: b'fheudar dhaibh a chuile craobh a ghearradh is a chlioradh;
clobha *nn* 'pliers' [k'lo-ə]
clòimh liath *nn* 'blue-mould': dh'fhàs ~ air bonnach muntàta
cluinn *vb* 'hear': *vbl nn.*: a' cluinnteil for [-n'd-]; bha mise an deoghaidh an naidheachd a chluinnteil [DAG]
cnàimh *nn* 'bone': an cnàimh broillich 'breastbone' [FMM]
cnap *nn* 'lump': cha robh thu suppose-te 's làmh a chur na ch. [FMM]; bha croit mhòr air do ~ air an druim aige
cnapach *nn* boy of a certain age' : [FMM]; air ~; bhon a bha mi na mo ch.; nar cnapaich seo
cnò *nn* 'nut': 'Cailleach nan Cnò'; *pl.*: shanntaich e na cnòthan; *gen. pl.*: gur iarr i am poca chnò ... a bhith 'ga thiolacadh còmhla rithe
cnuimheag *nn f.* 'maggot': *pl.*: k'ɾe-akən mun cuairt na tòin
cò *interr. pron.* 'who, what?': fear a thàinig às na States' 'm bith cò àite; ~ an srainnseir a thigeadh
cò dhiubh *interr.* 'whether, which': ~ ' bha iad ceart no [na] ceàrr [k'ɛ:r]; ~ fear dhiubh ' tha ' dol a ghabhail
cò meud *interr.*: chan eil fhios agam cò meud [ko mīāt]
Còbh *nn*: ~ Uisge an Eathar 'Canso Causeway' [k'o:v 'u]k'ə ə 'n'ɛ-ər]
co'là deug *nn* 'fortnight': chuimhnich mi air an ceann ~
cogadh *nn* 'war': bha iad a' dol a ch. an aghaidh a chèile
coille *nn f.* 'wood': a' ch. 'na àit' fhèin e, 's e ~ dhubh e; *dat.*: na fèidhean, tha fhios 'ad, sa choillidh
coimhead *vb* 'look': *vbl nn.*: chaidh an gille seo a ch. air son na tuaigh
coimiseach *advb* 'fairly, reasonably': tha e ~ ionnsaichte
coinein *nn* 'rabbit': *pl.*: rachainn a-staigh mura biodh na ~ean bheaga, bhìdeach
coinnibh, an ~ *prep.* 'before, in front of': a' tighinn nam ch.
coinnich *vb* 'meet': *past.*: 'na ch. sibh leatha?
coinnspèach *nn* 'wasp': ~; *gen.*:chuir seann duine a bha ann teine ris an nead-choinnspich; *gen. pl.*: bha nead mhòr choinnspèach
còir *nn f.*: cha ch. 'ought not'
coire *nn f.* 'blame': ' faighinn ~ dhan creideamh aca fhèin; dh'fhaodte nach cuireadh tu ~ air; nam biodh, 's ann agam fhèin a bhiodh a' ch.
coireach *adj.* 'responsible, to blame': cha b' e Dia bu ch. e; an rud is ~ mise a bhith air __ ' tighinn ionns' an t-saoghail [-y-]; shin bu ch. an t-easpaig a ghlasadh nan doircean [DAG]; tha seans sin bu ch. mi ga fhaighinn
coireadh [coire] *nn* 'kettle': bha an ~ air an stove [FMM]
cois, an ~ *prep.* 'beside': bha rathad suas an ~ a' chladaich [DAG]; bha 'n ùirne ' falbh na ch.
coisinn *vb* 'earn': *cond.*: an dolar a choisinneadh sibh, gum feumadh sibh an aire a thoirt dha
colainn *nn f.* 'body': chan e a' ch. idir ach an soul ... chan eil sa ch. againn ach mar a bhiodh cnap do chloich
colaiste *nn* 'college': bha e ' dol dhan cholaiste
colann *nn* 'body': 's e ~ gun cheann a bha aca; nach do thachair an ~ gun cheann air
coltach *adj.* 'well-built': ò, 's e duine mòr, coltach
coltaich *vb* 'compare': *past.* ch. [xogt'ic] mi ri duine no dhà e
comas *nn* 'ability, power': nam biodh ~ mo chasan agamas; dh'fhalbh an latha sin: chan eil ~ air 'cannot be helped'
còmh [for còmhla] *ri prep.* 'along with': an robh sibh ag obair air an fheur ~ le Seumas?;
comhair, an ~ *prep.* 'before': 's ann __ an ~ an toisich a chaidh i __ fodha 'head first'
comhairle *nn f.* 'advice': 's e ~ nan daoine ' bha iad a' gabhail

comharsanach *nn f.* 'neighbourhood, locality': duine sa ch. againn
còmhla ri/ le prep. 'along with': dh'òrdaich e e fhèin a bhith ~ rithe __ an àite -- an gille ' bhith ~ leatha [FMM]
comhlion *vb* 'fulfil': *vbl nn*: ach gus an lagh a chomhlionadh
còmhnhard *adj.* 'flat': [k'ɔ:nərs]; tha an ~ a' fàs leathann [FMM]
cona, ~ ri prep. 'along with': Dia ' bhith ~ riut!
conntaich: *vbl nn*: ' conntachadh ['arguing']
corc *nn* '[large] knife': gum biodh ~ aig cuideigin
corcadh *vbl nn* 'caulking': gun ~ fhaighinn
corra *adj.*: ~-uair 'occasionally'; ò, corra-uair ['k'ora 'u:ir]
cosnach *nn* 'workman': bha an t-Èireannach ag obair dha, duine ~ math [DAG];
cost *vb* 'cost': ' gearan na bha i ' ~adh a chonnadh; **cota-mòr** *nn* 'overcoat': bha mi ' dol a chur mo ch. orm .
crannagan *nn* 'churn': an t-uachdar anns a' ch.; an t-uachdar a chur na ~
crath *vb* 'shake': *past*: ch. i às an fheadhain eile; ~ air an each e; mar a ch. e e fhèin
creag *nn*: '= bata'
creagag *nn*: pl.: ~an 'rocks around quay'
creid *vb* 'believe': *past*: cha ch. [xəp] mi nach tug e; *vbl nn*: bha ise ' ~sinn sna spioraid gu h-uamhasach; tha feadhain a ~sinn sa bhuidseachd; thug iad a chreidsinn air an t-seann fhear
creideamh *nn* 'belief, faith, religion': chan eil mòran creidimh idir ann an gin dhiubh do sheòrsa sam bith
creim *vb* 'gnaw': *cond.*: na fèithean, tha fhios 'ad, sa choillidh, nuair a chreimeadh iad àrd suas; nuair a bhiodh na beathaichean, nuair a ... chreimeadh iad an talamh
cridheil *adj.* 'heartly': bhiodh iad car ~ a-miosg a chèile
criopalach *nn* 'disabled person': bha e na ch.
Criostaidh *nn* 'Christian': chunnaic e an ~ beannaichte, maighstir Dùghall
crith-thalmhan *nn f.* 'earthquake': shaoil le m' athair gur e ~ a bha ann
crithean *nn* 'poplar': an ~
crodh *nn* 'cattle': air a' bheathadhach cruaidh [ve-ux k'ruɪç]
croit *nn f.* 'disiguring hump': bha ~ mhòr air do chnap air an druim aige
crom *adj.* 'bent': bha e ~: cha b' urrainn dhaibh a lùbadh
crom *vb* 'bend': *vbl adj.*: cromte [k'ɾəumt'ə]
cron *nn* 'harm': 's e cron a rinn e dhan fhear[+ epenth. [ə] dhubh
cros *prep.* 'across': an t-astar a dhèanamh ~ an t-uisge; cha deachaidh e ~ an acarsaid idir; dh'fhalbh iad ... a-nunn cros nam bailtean
cros *vb* 'cross': tha seansa gu na bhrìst iad a-staigh ann an àite agus chros iad; *vbl nn.*: bha aige ri ~adh acarsaid Halifax [DAG]
crosach *prep.*: ~ fos cionn an àit' againne; ' dol ~ air a' chladh; a' tighinn ~; bha e ' dol ~ bho Eilean Cheap Breatainn; nighean bhochd a chaidh ~ an acarsaid; tha do chreig sa bheinn sin a chuireadh dà causeway eile ~; air a' *bhelt* a bha ~; bha maide ~ gu h-àrd bhos a chionn seo
crosta *adj.* 'ill-natured': bha tarbh ~ ann am pàirce
crotal *nn* 'lichen': 'growing on bark', dath donn [air]
crùb *vb* 'stoop': *vbl adj.* crùbte [k'ɾu:pt'ə]
cuadalach *adj.* 'fierce': bha coltas gu math ~ air
crudha *nn* 'horseshoe': pl.: cruidhean
cruel *adj.* 'cruel': *cpv.*: bha e na bu *chruele*
cruidh *vb* 'shoe': *past*: ch. [xɾuɪç] thu tric gu leòr an t-each ' tha thall; bha mi ' cruidheadh [k'ɾuɪç] shios *Saint Rose*; *vbl nn.*: thàinig i 'nuas a chruidheadh [+ epenth. ə] latha dhan cheàrdaich aig Archie
cruinn *adj.* 'together': obair mhòr air cur ~ rudan; tha iad an sin a' dol ~ còmhla[dh]
cruinneachadh *nn* 'meeting': bha ~ eireachdail againn __ an latha roimhe an seo

cruinnich *vb* 'gather': *past*: ch. na ceudan dhiubh còmhla[dh]; *vbl nn*: chruinnicheadh iad nan tigeadh am bàs air duine
cruiteach *adj.* 'deformed': a chasan ... bha iad ~
cruithneachd *nn* 'wheat': dhèanadh iad fhèin flùr ~
cù *nn* 'dog': *pl.*: *Macdonalds*, bheil fhios agaibh, na coin
cuan *nn* 'ocean': gu robh an ~ an sin an toiseach leis gheibh thu na *shells* an sin
cuibhteas *nn* 'freedom [from]': bhiodh na foinneachan aige 's bha sibhse ~ iad [at]; faighinn ~ fear dha na coin
cuid *nn f.* 'part, portion': gheibheadh e ~ na h-oidhcheadh uair sam bith ' fhaighinn
cuideachadh *vb* 'help': : nam biodh e feumach air ~
cuideachd *advb* 'also': às an tàinig an ~ agadsa [MM]
cuidich *vb* 'help': *ipv.*: ~ thusa mi ris an ùirne!; *vbl nn*: bha iad math gus iad fhèin a chuideachadh
cùil *nn* 'back': a chur a-staigh ann an ~
cuilein *nn* 'pup': *pl.*: na ~ean
cùimhne *nn f.* 'memory, recollection': cha tug mi ~ air riamh; leig mise às mo ch. e; bha beagan barrachd air, ach chaidh e às mo ch.; leig mi às mo ch. dealbh an eilein; le mo ch.-sa
cùimhneachan *nn* 'souvenir': bidh e na ch. agaibh
cuir *vb* 'put': *past*: ch. iad mun cuairt; ch. sinn às dha sa mhionaid; *cond.*: dhèanainn rud sam bith anns an ~inn mo làmh; *vbl nn.*: bha seo a' cur air uamhasach; bha e ' cur sìos air an àite 'denegrate'; bha e ' cur air nach d'fhuair e an tuagh a chur dhachaigh; cha toigh leamsa cur sìos air duine; chaidh an *surgey work* sin a chur ormsa aig naoi uairean a dh' oidhche; tha mi ' dol a chur a' chinn dhiubh; chaidh an ceann a chur dhith
cuirm *nn f.* 'party': bha ' ch. [xuɪɛm] mhòr againn [DAG]
cùirt *nn f.* 'court': a' ch. mhòr [xu:ɪst' v-o:r]; *gen.*: latha na cùrtach [k'u:rtɛx]: court day
cùis *nn f.* 'matter': 's e deireadh na ~, b'fheudar dhaibh a dhol a-nunn
cuithe *nn* '[snow] bank, drift': *pl.*: na ~achan [k'ujɛxən] sneachd
cùl *nn* 'back': rug e air ~ amhaich a' chòta aige; *pl.*: a' fuireach' a-mach air na Cùil; *gen. pl.*: a' moladh nan Cùil;
culaith eagal *nn* 'wretched [animal, etc]': am madadh ruadh, ~ do bheathach; ~ do bheathadhach; thug e glomadh às a' ch. stuth a bha seo
culaith-eagail *nn* 'wretched [animal, etc]': a' ch. an seo
culaith-uamhais *nn* 'fearful [animal, etc]': tha nathair uisge againn anseo __ ~
cùm *vb* 'keep': *vbl nn.*: ged a bhiodh tu ' cumail teine; bha e ' cumail sgoileadh; an creideamh a chumail suas [DAG]
cunntais *vb* 'count, enumerate': *fut.*: cha motha nach ~ [k'ouɲdɪʃ] sinn iad; *past*: ch. [xɔ̃ɲdɪʃ a] chuille foinne
cunntas *nn* 'account, report': *well*, cha tug i droch chunntas air [= an t-side] am-màireach [FMMacIellan]
cur is cathadh *nn* 'drifting snow': an àm a' gheamhraidh 's an ~ 's an cathadh ann
curachd *nn f.* 'tilling': a' dèanamh na ~
curs *adj.* 'unmannerly': bha an gnothach a' falbh cho ~ ri seo aca
cus *nn* 'too much, very much': cha robh ~ sgoileadh aice

D

da! *interj.* 'By Heavens!, indeed! : 'Dh'fhaodte [gun] gabhadh tu glaine eile dheth?' '–!
'S mi ' ghabhas!'
dà *card. num.* 'two': 's dhà na trì de bhùird aige; nam biodh comas mo dhà choise [sic] agam
dachaigh *nn* 'home': *pl.*: dachannan [MAE]

dala *ord. num.* 'second, other': an ~ fear a' cur a' choire air an fhear eile gur e droch *dhruiver* a bha ann;: an ~ *party* ___ an tè eile; nach robh an dala taobh a' dèanamh ' rud

dam *nn* 'dam': chaidh e sa [tāūm-]

damaite *adj.* 'damnable': ~ mosach; ~ math; bha latha ~reòdhte ann

damh *nn* 'ox': *pl.* 's ann le daimh a bhiodh iad ag obair

damhan allach *nn* 'cobwebs': [tæyan ɛgɛx]

damnadh *vbl. nn* 'execrate': agus rachadh sinn gan damn[adh]

dannsairst *nn* 'dancer': *pl.* tha pàirt dhiubh nan ~ean matha [MAE]

dar *conj.* 'when': ~ a thàinig iad a-staigh a Halifax [DAG]; tha fhios agad ~ a bha na h-Èireannaich [DAG];

de: *prep.* 'from, of, off': *3m*: nach mi ' bhios truagh dheth nuair a thig mi dhan *lumber wood*

dealanach *nn f.* 'lightning': an ~, teine-adhair, their iad; bha i air e ' èillteachadh bhon ~; teine-adhair: an~,~, their iad; shoillsicheadh an ~ air an druim aige; ò, tha 'n ~ a' ruith nan cat

dealbh: SEE ealbh

deamhan *nn* 'devil': 's e ~ do dhuine ' th' ann; cha dèanadh spionnadh duine an ~ a chur air falbh idir

dèan *vb* 'do, make': *past*: rinn e uamhas airgid; *cond.*: cha dèanadh spionnadh duine an deamhan a chur air falbh idir; *vbl nn.*: cha robh e dona idir air a dh.; fear a' dèanadh a' rathaid;

dearc *nn* 'berry': *pl.*: 's e na ~an gorm a theireadh iad leis na *blueberries*

dearc-luachair *nn* 'lizard': ~ a theireadh iad leis

dearra-dhubh *nn* [= earra-dhubh]: ~ 'eclipse'

deasbad *vbl nn* 'argue, dispute': 's ann a' ~ a bhiodh iad

dèideadh *nn* 'toothache': bhuail droch dh. e

deimhinte *adj.* 'certain, sure': bha mi ~ cinnteach

deireadh, air ~ air *prep.* 'behind': bha e air ~ air càch

deoch *nn* 'drink': *pl.*: ~annan do *bheer*; '[strong] drink: gu robh ~ ... na bhroinn

dhà-no-tri *nn* [< card. num.] 'a few': fear aig an robh ~ do choin bheag' ann

dh'fhaodte *vb* [*cond. pass.*] *as conj.* 'maybe': ~ gur h-ann [hɛun]

dh'ionns' *prep.* 'to[wards]': ~ [jus] a' fear a bha seo

Dia *nn* 'God': *gen.*: 's e an fhìrinne Dhia ' tha seo; bhiodh na comharsanaich, cha robh fhios aca ach ~ nan Gràsan dè bha ceàrr air an cuid cruaidh fhèin; càit an ainm a [sic] Dhia an do chuala thusa sin? [DAG]; ar son ~ nan Gràst! [DAG]; och, air son ~, tha iad ___ beathaichean cunnartach ' th' ionnta; òch, airson ~ ! rinn e do dh'òrain!; à, Dhia nan diabhail! fàsaidh e sin, co-dhiù

: *gen. pl.* à, Dhia nan ~! fàsaidh e sin, co-dhiù

Diabhal *nn* '[the] Devil': cha robh fhios acasan fon D. gu dè an duine a bha ann; ciamar an D. a gheibh Saint Anthony e?; dè an D a rinn e?: *gen.* thuir e ... nach deachaidh nighean an Diabhail dhen *Titanic* a chur dhan ghrunn

diabhalta *adj.* 'marvellous': bha *spite* aige dhith ' bha ~; bha e ~ math; 's e fhios agam ~ math

diach *nn* [= fiach] 'worth: tha feadhainn aig a bheil *licence* nach ~; is math is ~ e e

diamant *nn* 'diamond': ged a bheireadh an doctor a dh. [jɪəmant]

dichuimhneach *adj.* 'forgetful': tha mise air fàs cho ~, air ' shon

diochuimhne: *nn* 'lack of memory': ach rinn thu ~ [tʃiɛxɪn] 'forgot'

diochuimhnich *vb* 'forget': *vbl nn.*: dè an diochuimhneachadh [tʃiɛxɛnɛx] a rinn mi

dith *nn* 'lack': bha i ' fàs gun a dhith idir air

dithis *pers. num.* 'two persons': dithis ___ fhaicinn; ~ do dhaoine mòra ' fhaicinn

diubhar *nn* 'difference': [t'uyər] [ADM], [t'ɛyər] [FMM]; chaidh e ionnam cho mòr sin nach robh e gu ~ leam; chan eil e gu ~ cò an srainseirtha ~ [tʃefər] Sa Ghàidhlig; tha ~ anns a' ghobhlachan; tha beagan do dh. anns an dòigh a their iad e (?) [MAE]

do *prep.* 'to': *3pl.*: ach Loch Abair 's na h-àiteachan, tha Gàidhlig aca dhaibh fhèin do [> a (dh'')] *prep.* 'to': aig naoi uairean a dh' oidhche

do [=de] *prep.* 'from, of': bhiodh duine a' fuireachd ___ do ['like, I mean'] dhuine òg; *dhaibh*: bha dà nighean aige ___ ach cha do ghabh e ach tè dhaibh [FMM]; goid dhaibh seo ... , goid dha na maragan dubha [FMM]

docha *adj., supltv* of tòigh, preferred': ò, is ~ leam gun cuir Dia nan Gràs tide oirn [FMM]

dòigh: bha i *all right* san ~ sin; cha robh guth air creideamh, ~ sam bith chuir e air ~ a chuile sian [DAG]; b' fheàrr leam gu robh ~ againn air a dhol a-mach [DAG]; e a' cur air ~ gunna; a' cur an eagail air cnapach sa ~ ud; gu dè 'n ~ a ghearras tu e? [MM]; cha d'fhuair e an cuireadh 's cha robh e air a dh. idir; *well*, tha i seo air a ~, Màiri Bhàn; tha nigheanan beag' air an ~, na truaghain; chaidh mise a choimhead air an ~ anns an d'fhuair mi e; 'n ~ 's gum biodh i sàbhailte; an ~ a fhuair iad clìor; an ~ a tha an lagh; an ~ anns an robh an duine ' bh' ann ag *actadh*; dòigh: an ~ sa chuala mise e; anns an ~ a their iad e (?) [MAE]; 's e an aon Ghàidhlig a th' aca ach an ~ a bhruidhneas iad [MAE]; a chuile *trip* a bhiodh e ' dol sìos ~ 's gum faigheadh e na voteichean

dòigh-sholais *nn.* 'means of light': bha lampa no ~ a choreigin

doimhinn *adj.* 'deep': gus an tig faclan gàbhaidh ~ ann an Gàidhlig

doirbh *adj.* 'unpleasant': 's e daoine ~ ' bha sna Caimbeulaich

dol-air-adhart *nn* 'goings-on': tha ~ air feadh an t-saoghail an ceartair ' tha gàbhaidh

dòlaiste *adj.* 'damnable': 's e daoine ~ math ' tha sna Frangaich ' tha seo; 's e Ruisia àite cho ~ 's chaidh e '-staigh riamh ann; bha e ~ math

dòlas *nn* 'damned': cha robh an ~ [tò:gas] duine '-staigh; chuile ~ cent; tha an ~ beòthaichean

dona *adj.* 'badly': chan eil mi ' dèanamh ~

donas *nn* 'trouble, problem': 's e an ~ a bhiodh an sin; 's e car do dh. a bha ann, theirinn-sa

dorcha *adj.*: tha sibh gu math ~ ['ignorant'] san taigh, ma ta, an seo

dòrn *nn* 'fist [= blow]': bhuail e ~ air an rìgh [DAG]

drèin *nn* 'grimace': *pl.*: bha e na laighe air an ùrlar 's e ' cur ~ean crosta air

dress *nn* 'outfit': agus an ~ mhairbh oirre, dress duine marbh [FMM]

dròbh *nn nn* 'flock': ~ do chaoraich

dùbailte *adj.* 'twice': an uair ud, an lagh a bh' ann, phaigh a' Bhan- Gheancach ~ mairt ___ dhan Fhrancach bhochd

dùil *nn f.* 'expectation': 's gun fhios agaibh air 's gun dùil ris

duilich *adj.* 'difficult': bha e gàbhaidh ~ a threabhadh; bhiodh e ~a cheannseachadh

dùn *nn* 'heap': dh'fhàg e ~ mòr do chonnadh mòr garbh

E

eabair *nn* 'mud': seach a bhith ' coiseach' san eabair sin cha robh e air a *ghravel*adh idir 's bha e na poll 's na ~

each-uisge *nn* 'water-horse' 's e an t~ ' tha aca air

eadar *prep.* 'between': *3pl.* [ɛ-tər'ju];tha ~ bùidseireachd 's ach uile sian; *3pl.*: feadhain ... a bhiodh ' falbh còmh ri nigheanan 's thigeadh rud eadar-riutha

eadh neut. pron 'yes, indeed': pàirt dhiubh coimiseach breabach corra-uair, 's ~

eadhon *advb* 'even': ~ [jowin] nam biodh fhios agaibh air faclan an òrain; ~ sa [jo se] latha an-diugh; tha feadhain ~ [ju-in] a' *drive*adh às a seo gu Sydney

eagal *nn* 'fright': nach gabhadh e ~

eaglach *adj.* 'frightful, awful': 's e duine ~ a bha ann; bha àite ~ ann an Chéticamp; chunna mi seo ~; bha e ~ èibhinn

ealamh *adj.* 'sudden': cha deach a mharbhadh ___ le urchar mar seo ~ idir; thàinig am bàs air car ~

ealbh [= dealbh] *nn* 'picture': tha ealbh [jaɣav] an duine sin a-staigh agam an-diugh

ear a dheas, an *adverb* 'seatheasterly': stoirm mhòr an ~ ann
easpaig *nn* 'bishop': bha ~ mòr aca shuas ann an Halifax
èibhinn *adj.* 'comical': bha e cho ~ 's a ghabhadh e
èiginn *nn* 'need, difficulty': chan fhàginn duine sam bith ___ a bhiodh na [viy na] ~; cha robh sian do dh'~ ann [FMM]
èigh *vb* 'call': *past*: dh'~ [je:v] ad an duine seo
èilltich *vb* 'scare': *vbl nn*.: bha i air e ' èillteachadh bhon dealanach is bhon tairneanaich; bha i air e ' èillteachadh clìor bhon tairneanaich 's bhon dealanaich, bha e air ' èillteachadh clìor ròmpa; bha iad air an èilteachadh nuair a thàinig am bàs air a' chaillich seo
èireachdail *adj.* 'beautiful, fine': ò, bha seo ~ ach cha tàinig an *railroad* na bu mhotha; thàinig dà nighean a-staigh, dà nighean ~ [DAG]
èireachdas *nn* '[a] beauty': cheannaich e ~ do bhaile an sin
èireag *nn f.* 'pullet': pl.: ~an cromte [kʁəumt'ə], crùbte [kʁu:pt'ə]
èirich *vb* 'happen; set to; start, start out': *past*: chan eil fhios agam dè dh'èirich dha mu dheireadh [FMM]; *cond*.: bha iad cho [o] dona gu sabaid an uair sin, dh'èireadh iad air a chèile leis na dùirn [MAE]; *vbl nn*.: tha a' cheart rud ' dol a dh' èirigh dhuinn uile latha eigin; tha mise ag èirigh a-nunn; 's iad ag èirigh air bruidhinn Gàidhlig; 's e 'g èirigh air imilich mo làmhnan; bha e ag èirigh air goid nan caorach
Eoghainn *prop .nn*: ~ a' Chinn Bhig
eòlach *adj.* 'knowledgeable': 's mi fhèin nas eòlaiche sa choilidh seo na Saint Anthony
eucoireach *adj.* 'deceitful': bha e cho [o] ~, spaid sinn sa mionaid [sic] e; *nn*. 'culprit': agus bha an t-~ [dʒe:kræx] a bha seo ... bha seann bhoireannach ann 's i na sìneadh air *lounge*
eun *nn* 'bird': eoin an t-sneachd a chanas iad leatha

F

facal *nn* 'word': cha robh aon fh. sgoileadh aige
fad *nn* 'length': bha i mu chòig troighean a dh'fh.; ceud troigh a dh'fh. Innte; dhèanainnsa barrachd ann an uair 's ___ nì iad seo am ~ latha
fada *adj.* 'long': chan eil e uamhasach ~ bho bha e ann; bha e uamhasach ~ an aghaidh an *liquor* 'antagonistic'
fadag chruaidh eireag *nn f.* 'dog's tooth [weather phenomenon]': ~, tha e car coltach ri bogha-froisg [sic] ach chan eil e cho fada
faicilleach *adj.* 'careful': 's e an duine ' dh'fheumadh a bhith ~ dè theireadh e
fàidheachd *nn f.* 'prophecy': car do dh'fh. [ʔa:ʔəxk]
faighneachd *vb* 'enquire': *past*: dh'fh. mise dha; *vbl nn* ' ~
fairich *vb* 'hear; notice; observe': *past*: dh'fh. e fàladh am *bush*; dh'fhaich mise duine ' gràdhainn; *cond*.: fairgheamaid blas [o] na clòimhe oirre; *vbl nn*: 's gun e ' fairghinn 'o math; bha an *driver* a' fairghinn seo neònach; tha mi ' creidsinn gu bheil iad ' faireachdainn na h-ùine fada [FMM]
faithnich *vb* 'recognize': *cond*.: chan eil fhios a'm c' dhiubh faithnghinn 's nach fhaithnghinn; chan fhaithnghinnsa fraoch sam bith
falbh *vb* 'leave, go': *past*: bhruidhinn e le spiorad duine a dh'fh.; cha do dh'fhalbh duine ri acras riamh san dùthaich seo
falbh, air *adverb* away, gone': 's ann air ~ a rinn e seo
fallaineachd *nn f.* 'good health': slàinte 's ~ dhuibh! [DAG]
fàmhair *nn* 'giant': ò, 's e ~ a bha ann
feudar *nn f.* 'need': b'fh. dhaibh *snow-blower* ' fhaighinn à Halifax gus sin a chur air falbh
far *prep.* ': bha e air a chur ~ na [fɛ nɐ] h-oibreach; chan eil e ~ [fɛr] *seventy-five*; thòisich na h-eich ' dol ~ [fɛr] an rathaid; chaidh an *car* aige ~ [fɛr] an rathaid; na geamhraisean, sin agad ~ a bheil an stoirm ghàbhaidh

farsaing *adj.* 'loose': crudh' ~
fàs *adj.* 'empty, deserted': air bailtean ~, srainnseirean
feadh *prep.* 'throughout': ~ an taigh; ~ an t-saoghail; bhiodh i ' cur a' ghille seo a-mach ~ na h-oidhche; bidh mi ~ [fɛo] an t-saoghail; na skidoos a bhios ~ nam bailtean
feadh, air ~ *prep.* 'throughout': air ~ an t-saoghail
feadhainn *nn f.* 'people': bheir sibh siud don t-eadhainn bheag [d'ɛu-ɪn veg]; 'people': taosg mòr do dh'fheadhainn [jɛuɪ]; tha ~ ann ... do dh'fh. òga; an fh. òga
feann *vb* 'peel': *past*: dh'fh. [jeun] i fhèin e
feansa *nn f.* 'fence': dat.: a-staigh fon fheansaidh mar seo; bhith 'g obair air ~; thig thusa gu ' leithid seo a dh'fh.
fear-lagha *nn* 'lawyer': tha e n'~ [nɛr ʔø-ø]
fearann *nn* 'land': mar gun canadh tu cùl na fearainn [FMM]; gen. pl.: bràigheannan nam ~;
fearg *nn f.* 'anger': chuireadh e an fh. orra; tha spionnadh ann an cù nan gabhadh e an fh. ' cunnartach
feàrr *adj.*, *cpv of* math: b' fheàrr leam gu robh dòigh againn air a dhol a-mach [DAG]; b' fheàrr na ['more than'] ceud gu leth bliadhna mun deachaidh am *Bill of Rights* a chur *through* [DAG]
fear-thalmhanna *nn* 'yarrow(?)': luibh eile ann leis an can iad an fh.
feast', am ~ *adverb*. 'from now on': am bi sin ann a' ~?
feir (< bheir = their) *vb* 'say': *well*, ~ feadhain nach còir creidsinn ann am brudal [-taɪ] [FMM]; *cond*.: ~eadh e sùil às a dheoghaidh; 's e Archie Beag a fireamaid leis [FMM]; duine sam bith a theirea' car às na daoine; 'Eoghan a' Chinn Bhi' 's e ' theireadh iad air; cha thuigeadh iad guth ' fireamaid
feirt *nn* 'heed, attention': cha chuireadh i ~ [fɛrʔɛ] air; cha robh na *nuns* no na *nurseichean* a' cur feirt oirre [ADM]
feuch *vb* 'try': *vbl nn*.: bha esan a' dol ga fheuchainn
feum *nn* 'good, use': ach bha i math an *union* nuair a thàinig i, rinn i feum; dh'atharraich an saoghal bhuaith e sin, air a shon sin, agus bha feum gu na dh'atharraich; cha ro rinn e sian do dh'fheum dhi; chan eil sian do dh'fh. sa chànan acasan dhutsa, 's no leis a' Ghàidhlig againn dhaibhsan [FMM]
feumach: gun cupa tì ' ghabhail 's tu ~ air; tha ' saoghal ~ air uisge
feumail *adj.* 'useful': an toiseach 's e an duine b' fhoghainnich ' a bh' ann, 's e sin an duine b' fheumail [FMM]
fhèin *adj.* 'self': ò, 's i, gu dearbh fhèin, is i
fiabhras *nn* 'fever': am bàta ___ agus bha am ~ oirre [DAG]
fiach SEE diach s.v.
fiachail *adj.* 'worthy'
fiadhnais *nn f.* 'evidence': gu robh ~; chan eil fhios aig duine aire sin ach an fh. a bh' agam
fichead *card. num.* 'twenty': suas ri còig tunna fichead 'thirty ton'
fight *vb* 'fight': *cond*.: ged [kɛt] a dh'fhighteadh dithis
fionnadh *nn* 'fur, animal hair': ~ [fjɪŋdɔ] lom, bòidheach
fior *adj.* 'true': ~ òinseach do dhuine [MAE]; bha e na ~ bhruidhinn aca aire sin, an *Loch Ness monster*; dh'fhaigheadh e ___ a' chailleach, mas fh., gur i a bh' ann a' cnagadh nan cnò
fios *nn* 'message; special knowledge': chaidh ~ air a' bhoireannach seo èirigh [FMMacellann]; chuir iad ~ gu robh sagart bhuaipie [DAG]; chuir sinn an sin ~ thuige ___ air an *telephone*; nach robh iad a' gràdhainn gu bheil ~ aca, aig na Gypsies?; ghabh sinn ~ bhuaibh ann am Beurla; ò, tha fh. gu bheil iad cunnartach
fiosachd *nn f.* 'prophecy'
fiosaiche *nn* 'seer(?)': fiosaich' ai' choreigin
firinn *nn*: 's e an fh. as fheàrr; bha an fh. aige sin

firinneach *adj.* 'true': naidheachd a tha cho ~ 's a ghabhas l; duine ~ a bha san fhear seo; tha fhios agamsa air duine ~ 's bha e na thaibhseir
fit *adj* 'able[-bodied]': nach robh e ~ a bhith ' dol crosach air a' chladh annsa robh i tiolaiche
fliùc *nn* 'flake': nach do rug ~
flùrag *nn f.* 'little flower': ~ bheag bhiodag
fo *prep.* 'under': nuair a dh'èirich e fon bhòrd; *3m.*: fo: chan urrainn dha ' chasan idir a chur fodha; [= bho] *prep.* 'from': nuair a dh'èirich e fon bhòrd;
foghain *nn* 'courage': tha fhios agaibh pèin am ~ a bha aig an easpaig
foghainneach *adj.*: bha e cho ~ 's a bha ann; cho gàbhaidh ~ 's a bha e mura biodh tu ~ mharbhadh e thu [FMM]
foighneachd *vb* 'enquire': *past:* dh'fh. i dha
fortan *nn* 'fortune': an ainm an fhortain cha ghortaich mi sian;gun d'fhuair e am ~; 's toil aca am ~ ' innse dhaibh
fos cionn *prep.* 'above': crosach ~ an àit' againne; bha e fos ar cionn [fos ɛr kju:n]
frame *nn f.* 'frame': *gen.*maidean na frame[-as(?)] a bha ann
frame *vb* 'frame': nuair a ~ e e;
fraoch *nn* 'heather': thuit boireannach as na *States* gur e ' fh. gheal a bh' innte [FMMacIellan]; 's e ~ ' tha seo, thuit e
fras *nn* 'seed': '= siol': sin an rud a tha thu ' cur san talamh cuideachd
freagair *vb* 'answer': *vbl nn.*:cha b' urrainn do dhuine an ùirne a fhreagairt 's càch a' gaireachdainn [FMM]
freumh *nn* root': *pl.*: agus na ~aichean a tharraing aiste
fuarag *nn f.*: ~, 'cream and oatmeal'; *dat.*:bha meas gàbhaidh aige air an fhuaraig; bha e rèidh dhan fhuaraig
fuaran *nn* 'well, spring': bha ~ far am biodh iad a' faighinn an uisge
fuasgail *vb* 'open, undo': *past:* dh'fh. esan an t-sreang a bh' air a' chù; *vbl nn.*: thuit William Wallace riutha esan fh.
fuirich: 'live, survive': *past::* dh'fh. iad beò

G

gabhbh *vb* 'say; take': *fut.*: nach ~ thusa d'ùirne; *past:* ghabh mi *pneumonia*; *ipv.*:gabhbh e [òran]!; *vbl nn.*: cha robh mi ' gabhail sian orm air an òran;'s i ' ~ail oirre, mas fhior; tha mi ' dol a ghabhail orm ['pretend'] gur e Gypsy a th' ionnam; ['is possible']: rinn mi chuile sian a ghabhadh dèanamh innte; tha siud cho ceart 's a ghabhadh e; chaidh duine a mharbhadh a ghabhadh sàbhaladh muram biodh Latha nan Car ann;
gàbhaidh *adj.* 'awful, terrible': cho ~ foghainneach 's a bha e; tha side ~ aca; chan eil i cho ~ fuar ri seo; dh'atharraich an saoghal ~; 's e bòcan ~ a tha sna *skidoos* seo
gad *nn* 'string, loop': *pl.*: òch, b' fhearr leam gum biodh goid dhaibh seo m'a amhaich, goid dha na maragan dubha [FMM]
gàireachdainn *vb* 'laugh'; *vbl nn:* *start* iad uile gu lèir air ~ [FMM]; 's càch a' ~ [FMM]
gann *adj.* 'scarce': tha na daoine ' fàs ~, na *neighbours*
gasta *adj.* 'nice, kindly': fhuair e uamhasach ~ iad; bhiodh fear an taighe uamhasach ~ leis
geal *adj* 'white': ~ ris an t-sneachd a tha iad
geala-latha *nn.*: sa gh. sholaist 'in broad daylight'
geall *nn* 'bet, wager': cuiridh mi ~ gur e neas a bha ann
geall *vb* 'bet, wager': *fut. rel.*: rud mar siud a gheallas e; *vbl nn:* bha e ' ~tinn gum biodh an *railroad* a' dol sìos
gealtach *adj.* 'cowardly': bha e uamhasach ~
Geancach *adj.* 'from the USA': 's ann an soitheach ~ a bha e
Geancach *nn* 'person 'from the USA': *pl.*:bha feum aige air na Geancaich

geàrr *vb* 'cut': *vbl nn:* cù ... agus e ' ghearradh duine
gearran *nn* 'pony': seangan ' cur broim às a gh.
gheibh *vb* 'get': *fut. rel.*:an fheadhain a ~ suas leatha [MAE]; *cond.*: gheibheadh e cuid na h-oidhcheadh uair sam bith ' fhaighinn; *past:* 'n àite ' bhith 'na dhotair 's ann 'na robair a fhuair mise e; fhuair e an gnothach a dhèanamh oirre; fhuair e uamhasach gasta iad; cha d'fhuair mi ' thoirt dha; bha e ' cur air nach d'fhuair e an tuagh a chur dhachaigh; *vbl nn.*: gheibheadh e cuid na h-oidhcheadh uair sam bith ' fhaighinn
gille *nn* 'boy, lad': *voc.*: 'n do chuir sibh am buntàta, ' ghille?
gin *nn* 'one, any': am bi iad a' faicinn ~ do *mhonkaichean*
glan *adj* 'pure, unadulterated': ach an fhirinne gh. a bha seo
glan *vb* 'clear, wipe out': *start* teine shios an Dunvegan ... gh. i chuile sian
glas *vb* 'lock': *past:*na ruim a bha ann, gh. e iad
glèidh *vb* 'win': *fut.*:~idh tu am blàr; *fut. rel.*: ach ma ghlèidheas mise an cogadh; *cond.*: bha e ' rith m'a chuairt air a' chaoraich agus an ~eadh e ' chaora a-mach; *vbl nn:* cò dhiubh ' bha e ' ~eadh no ' call
gliog *nn* 'click, clink': bha mi ' cluinnteil ~; gu robh ~ sa chruidh aig an each
glogadh *nn* 'mouthful': cha robh e gu diubhar dè ' bha ann ach theireadh e ~ às
gloiceileachd *nn:* 'foolishness'[FMM]
glomach *nn* 'puddle': *pl.*: bhiodh ~an mòra do dh'uisge ann
glomadh *nn* 'yell': bha fhios a'm gu robh am fear seo ' dol sìos agus gun toireadh e ~ às; thug e ~ às a' chulaith-eagal stuth a bha seo
gluais *vb* 'move': *cond.* 'cha gh. bròg na bruidhinn droch bhean thaighe'; *vbl nn:* cha bhi mi ' gluasad car, co-dhiù
gnothach *nn* 'matter, business': *shound* an ~ cho [o] aite; rinn mise an ~ orm fhèin ['killed myself']; 's e sin a rinn an ~ aire-san; bha e ' dol a dhèanamh a' ghnothaich air Giant MacAskill;
go-ahead *nn* 'carry-on, fuss': leithid de ~
gobhainn *nn* 'blacksmith': bha mi car na mo sheòrs' do gh.
gobhlachan *nn* 'swallow': tha diubhar anns a' gh.
goibhneach' *nn* 'blacksmith's trade': 's e obair tha sa gh.; *vbl nn:* agus bhinn a' ~ an seo
goirid *adj.* 'near': chaidh duine foghainneach a thogail ~ dhuinn an seo; phòs fear shuas air ___ ~ dhuinn do chomharsanach
goirtich *vb* 'hurt': *past:* ciamar ' tha 'n gille a gh. a chas [MM]; *fut:* cha ghortaich mi sian; *cond.*: gun canadh duine rud a ghoirticheadh duine
gòrach *adj.* 'foolish': bha sin ga tharraing a-nuas agus bha chuile duine ~; tha mis' ' dol ' ghràdhainn gur ann ~ ' tha thusa
gorm *adj.* 'blue': *pl.*: na h-eòin ghorma [nə heon' ɣorome]
gràin *nn* 'hate, disgust': ò, tha ~ agam fhin air an nathair; chan e sin a th' orm idir ach ' tha do gh. agam air a' ___ nuair a thig iad leis na *pilleachan* mosach
grànnda *adj.* 'ugly': bha e ~! Nuair a chaidh poidhle dhiubh fodha
gràs *nn* 'grace': *pl.*: 's e ~an Dia ' tha ' dèanamh a chuile sian; *gen. pl.*: air son Dia nan ~an!; co meud pearsa ' bh' ann an Dia nan ~an; Dia nan ~an!
gràst *nn* 'grace': air son Dia nan ~! [DAG]
greim *nn* 'morsel': bidh mi ' gabhail ~ tombaca; 'hurt': cha robh coltas air gu robh ~ air ach bha e na laighe
griasachd *vb* 'shoemaker's trade': *vbl nn:* cha chreid mi nach ann a' ~ a bhiodh e 's a' dèanamh bhrògan
griasaicheadh *nn* [= *greusaiche*] 'shoemaker': bhiodh ~ a dhèanadh brògan [FMM]
grod *vb* 'rot': *vbl adj.*: bha an tuagh ann agus an t-amhach ~ta innte
grunn *nn* 'bottom': còmhla ri duine heile [sic] bho gh. do chridhe [FMM]
grundn *nn* '[sea]bed': chaidh iomdha rud an ~ a' chuain; fhuair e 'mach gun deachaidh an *Titanic* fodha dhan gh. [u.]; nach deachaigh nighean an Diabhail dhen *Titanic* a chur dhan grunnnd

gu dè *interr. pron.* 'what?': chan eil fhios ~ bha ann do dh'airgead 's do dh'òr
gu *prep.* 'to; till': chan fhaca mise a-riamh thusa roimhe ~ seo [DAG]; bha na Gàidheil math ~ dannsadh [MAE]; bha iad math gu iasgach 's tha iad math gu obair [MAE]
guaran *nn*: tha an ~ ann, 'am *burdock*'
guidh[e] *nn* 'curse': ai' son robaireachd no rudeigin [ADM] -- 's e no ~ [FMM]; tha feadhain ann aig a bheil droch gh.; *well*, chan eil e *lucky* do dhuine sam bith -- cò dhiubh ' bhitheas [gu]s nach bi -- ged nach dèanadh pears'-eaglais' sam bith, ~ do dhuine 'son a dhèanamh; 's e sin an ~ ' tha mise ' dèanamh dhuibh
guiseid *nn f.* 'gusset': re. shape of field; *gen.*: Beinn na Guiseideadh a theireadh iad
gun *cop. pres. with* gu.= gurl]: tha e ' smuaineachadh ~ còir dhomh-se chuire rud a thoirt dha; dh'innis e dhomh ___ ~ tusa a chaidh an urras air
gun fhiosta *advb* 'unknownst': bhruidhinn e ~ leis; dh'fhosgail e e fhèin e ~ dha, am butan; thàinig iad air na Dòmhnallaich ~ dhaibh; bhruidhinn e leis ~ dha
gurrucan *nn* 'hunkers': rinn e ~ air an ù'lar [FMM]
guth *nn* 'voice': cha b' urrainn dhomh ~ a ghràdhainn ri gin diubh; chaidh gearradh a dhèanamh air mo cheann an latha seo ach cha robh ~ agam 'no harm'; chan eil guth sgoileadh agam; thuiginn a chuire ~

H

heile *adj.* [= eile] 'other': agus uair ~ a theireadh iad air toiseach an earraich, ' uair a' ghille chonnaidh' [FMM]; heile: am-miosg nàiseinean heile [FMM]; bha am fear ~[FMM]; còmhla ri duine heile [FMM]

I

lain a' **Ghròta** *pers. nn* 'John o' Groat': *gen.*: 'cuiridh mi an taigh ~ thu!' [MAE]
iarr *vb* 'ask': *past*: dh'~ e ___ iad a dhol; dh'~ e air am faodadh e piosan beaga ___ a thoirt leis [DAG]; dh'~ i air an rachadh e dh'obair dhi; *vbl nn.*ma gheibh thu im gun ~aidh sa mhadainn; dh'fheumadh an t-im ' dhol air a' bhòrd gun ~aidh, chan eil math dhut ' ~aidh
idir *advb* 'at all': cha robh e air a dhòigh ~, ~, ~; cha robh e dona ~ air a dhèanamh
lfreann *top. nn* 'Hell': ged a bhiodh tu ' cumail teine le ~
lfrinn *top. nn* 'Hell': : dh'fhaodadh sibh a chluinnteil ann an ~ [i:f-]
iminneach *adj.*: bonnach ~ 'buttercake' [MAE]
imlich *vb* 'lick': *vbl nn*: leum e suas, bha e 'g ~ [ɛmèlɪç]
inis *vb* 'tell': *fut.*: 's innsidh e naidheachd is 'an abair e guth? Litir [ʔit'ər]
innseanach *pers. nn* 'member of First Nation people': ~ a bha ann; *pl.*:tha na h-Innseanaich math gu ___
iomchaidh *adj.* 'suitable, fitting': chi e fhèin, dh'fhaodte, an t-àm, a bhios e ' smaoinneach', tha mi ~ airson ' dhol a-mach
iomdha *adj* 'many [a]': chunna mise e, agus 's ~ [sumə] fear eile; thig ~ athrachadh air tuilleadh dhiubh; chaidh mise 'ro ~ rud
ionnsaich *vb* 'teach': *vbl adj.*: bhiodh dà chu aige ... iad cho ~te, dhèanadh iad rud sam bith; bi cinnteach gu robh e ~te
ionns[aidh], dh'~ *prep.* "towards': a' dol dh'ionns' na h-aire
ìos[a] *pers.nn* 'Jesus': ò, ìos', los'! chan eil sian iontu
iseal *adj.* 'low': *cpv.*: nas isle [nas i:ʃəʌə]
iteachan *nn* 'bobbins(?)': ~, bidh e aca ' cur snàth ris [?], a' figheadaireachd; chuireadh tu an t~ sa spòl
ludhach *pers. nn* 'Jew': *pl.*: ludhaich, na h-ludhaich ___ fear Niudhach [sic] a bha seo

L

lag *nn* 'hollow': bha ~ againn shuas air a' bheinn; tha Lag an Duine Dhuibh air

laghach *adj.* 'nice, pleasant': àite cho ~ 's a bha e; chan eil tuillidh 's a' chòir de rud sam bith, chan eil e ~
làmh, ~ ri *prep.* 'beside': 's i ~ ris a' chistidh; dh'fhàg e roinn dha na Gàidheil a bha ~ rium; ' fuireachd ~ ruinn an seo
làmhach *adj.* 'greedy': bha an Sasannach gu math ~ [ɣã:-ux]
làn *adj.* 'full': bha e cho ~ le na breugan 's gu robh e ' faighinn air adhart leatha
làn *nn* 'tide': nam biodh an ~ àrd, nam biodh an ~ a-staigh
làrach *nn* 'plot [of land]': a' cur muntàta san ~ aca seo
las *vb* 'light, ignite': *vbl nn.:match* a ~adh idir no teine a *startadh*
latha na mhàireach *advb* 'day after tomorrow': bha iad na *friends*
le *prep.* 'during [of weather]': 's e àite uamhasach a tha ann an Chéticamp ~ stoirm; ri marbhadh le side thioram; 'possession': dhan duine 'm bu leis am beathach; 'with': 2sg.: gu bheil thu air falbh leat dhan taigh mhòr, dhan *asylum*; 3sg.: bha muinntir na *town* a' smaoinneachdainn gun toireadh e duine beò leis cho math 's a bha e [ADM]; 3m.: thuir e leis [li] [FMM];Rover a theireadh iad leis;+ mo: lem linnse, nuair a chaidh mise ag obair an toiseach; + a 'his': chanadh e le ' phiuthar
leadan *nn* 'litany': *gen. pl.*: b' fhior thoigh leatha nuair a *startadh* iad a ghabhail na h-ùirne, ' gabhail nan ~, ' bhith còmhla leis ___ an fhear a bhiodh a' gabhail nan ~ [FMM]
leamhragan *nn* [ʔèürəkan]: ~ 'style in eye'
lean *vb* 'continue, follow': *cond.*: ~adh an spiorad ' tighinn ort [FMM]; air neo, ~adh esan oirrese [FMM]
leas *nn* 'need': nach rigeadh e leas a bhith ann; nach ruigeadh tu ~ uiread do chonnadh a bhith agad
leig *vb* 'allow': *fut.*: ~idh tu leatha *settleadh* fad na h-oidhche; *cond.*: dh'fhaodte nach biodh, nach ~eadh iad leotha [FMM]; *vbl nn.*: 's b'fheudar dha an fheusag a ~ eil air; tha mi car ga ~eil seachad
lèig *nn f.* 'lake': *gen. sg.*: fear a mhuinntir shuas na ~eadh ['lake']
leighis *vb* 'cure': *fut.*: gun ~ e an lònne; *past*: ~ e uamhas dhiubh
lèir, gu *advb* 'completely': chaidh e 'ro rudan a bha uamhasach uile gu ~
leis *conj.* 'because': gu robh an cuan an sin an toiseach ~gheibh thu na *shells* an sin
leisge *nn* 'reluctance': tha ~ air pioc do' dh'ùine a chall
leithid *nn* 'such, the like': bha ' ~ sin do dhuine ann
leòn *nn* 'injury': bha e ' caochladh air sàillibh an leòin
leòn *vb* 'injure': *vbl nn*: nach deach an gille bochd a ~, is chaochail e
leòr, gu *advb* 'plenty': tha gu ~ do bheinn an siud fhathast
leth bhodach *nn* 'older man': *pl.*: bha iad aosta, car de leth bhodaich a bha ionnta
leth, air ~ *advb* 'special, separate': beannachadh air ~; cha do chuir thu air ~ do pheasair idir; bha e air ~ air chuire gin, an *job* a bh' aige
leth *nn* 'half': gheibh thusa leth a bheathach chaorach a tha an seo
leud *nn* 'width': *well*, dè an ~ a tha sa *Strait of Canso*?
leum *nn* 'leap, jump': thug e ~ às, thug am fear ~ suas; thug i ~ aiste
leum *vb* 'leap, jump': *past*~ e fhèin agus an doras aig (?) a chèile; *vbl nn*: gun tui e, 's e ' ~ suas
leum dromadh *nn*: ~ 'lumbago'
linn *nn* 'lifetime, generation': lem ~se, nuair a chaidh mise ag obair an toiseach; *pl.* bha iad bho chionn na ~ean air ais [DAG]
liquor *nn* [lik'ər]: ~ 'strong drink'
lòd *vb* 'load': *vbl nn*: a' ~adh suas ri còig tunna fichead
loga(i)r *nn* 'logger, woodsman': 's e ~ a bha san fhear a rinn an t-òran, ach fear, ~, a rinn e; shiud an cineadh a bh' aige, an 'Logar'
lòinne *nn* 'rheumatism': tha leigheas air an ~
loisg *vb* 'burn, fire': *cond.*: cha robh puinnsein ann ach dìreach ~eadh duine sìos; *vbl nn*: 's ach uile gin aice air *tape* a losgadh; *vbl adj.* loisgte 'drunk' : ~ [ɣø]ʔə]
lom *adj.* 'fine': fionnadh ~, bòidheach

loma-làn *adj.* 'completely full': loma-, loma-làn [gumə gumə ɣa:n] 'completely full'; nuair a fhuair e an taigh ~; bha mo làmh ~ do dh'fhoinneachan
long *nn f.* 'ship': pl.: ~aichean
luath *adj.* 'fast': cha robh mi ' *drive*-adh ~
lùb dubh *nn* 'black pudding': *pl.* ~an dubha, tha fhios agad, maragan, *black puddings* [FMM]
luchd *nn* 'crew, company': agus chòrd seo cho math le ~ ud an soitheach
lugha, nas ~ na *conjunction* 'unless': chan fhaigheadh, nas ~ na dhèanadh na daoine bochda fhèin *collection* dhuibh suas

M

macrachd [< marcachd] *nn* 'ride': agus e ' ~ [maxkərɐx] each
macraiche [< marcaiche] *nn* 'rider': chunna mi ~ bhuam
madadh alladh *nn* 'wolf': [matə kaɣəy]
madadh ruadh *nn* 'fox': am ~ culaith eagal do bheathach; bha iad ga faighinn sin air madaidhean [-içən] ruadh, na *rabies*
màgan *nn* 'toad': chunna mi nathair 's greim aice air ~ na beul
maide *nn* 'length of wood': feumaidh tu dhol a dh'iarraidh ~ mòr connaidh
maidse *nn* 'match': rinn an aon mh. sin a *startadh*
maigheach *nn* 'rabbit': pl.: na maighichean [mɔ-içən]; tha ' mh. [ʃɪ] a' tighinn 's chan eil boinne bainne aig a' chrodh
màl *nn* 'rent': chan fhaigheadh iad ___ taigh air mh. an àit' sam bith eile dhan bhaile [DAG]
maoidh *vb* 'threaten [with]': *vbl nn*: rachadh 'bodach an *tin*' a mhaoidheadh ormsa, 'o [o] [= cho] cunnartach is a bha e, nam binn dona gun tigeadh e
mar *prep.* 'as': ~ [mər] a thàinig a' làth' ud [ə ɣa ʔ ət]
marbh *nn* 'dead': *pl.* na mairbh [nə mæɾəv];
marbh *vb* 'kill': *vbl nn*: 'bidh mo bhèò 's mo mharbhadh ri Cloinn 'Ill-Eathain'
marcach *nn* 'rider': *pl.*: bha aon each agam ... a mhaicraichean [væxgərɪçən]
math *adj.* 'good': ma bhios tusa cho ~ 's gun coimhead thu, gheibh thu an tuagh; 'like': muran déanadh iad an rud bu mhath leotha ' dhèanamh
math *nn* 'good; use': cha robh ~ dha *stepadh* nuair a bhiodh e ' tilgeil an ùird; cha robh ~ dha ' bhith ' leum ... bho àite gu àite ga thionndadh; cha robh ~ dhaibh ['it didn't work']; chan eil ~ dhomh; chan eil ~ dhut ' iarraidh;
meadhan *nn* 'middle': feumaidh iad seo a dhol air ~ [me:ɔn] an àit' ach ___
meanig *vb* 'mean': *vbl nn*:tha mi ' ~eadh gun canadh duine rud
meas *nn* 'liking': bha ~ gàbhaidh aige air an fhuaraig; tha ~ uamhasach agam air nigheanan beaga
measail *adj.* 'fond [of]': bha i uamhasach ~ air; bha i ~ air cnòthan
mèinn *nn* 'mine': dh'fhaodainn a bhith nam *mhanager* sa ___ sa mh.
mèinneadair *nn* 'miner': *pl.*: ~ean matha
meubail *nn* 'maple': ~ geal/ dubh/ dearg
meudachd *nn* 'size': bhathas ag innse mu mh. na [sic] *Titanic*
mì *pers. pron. contrastive* 'I, me': cha mhì a th' ann idir
millein *nn* 'million': *pl.*: .tha duine marbh na~ean 's na ~ean bliadhna
mimhodh *nn* 'trouble, difficulty': fhuair iad ~
minnt [= mèinn] *nn* 'mine': anns a' mh. a bu mhotha a bha mi 'g obair
mionaid *nn* 'minute': 'at once': chuir sinn às dha sa mh.
mionna *nn* 'oath': thug am fear sin ~ [mjəmə] nach itheadh e biadh; *pl.*: ~n
mionnaich *vb* 'swear': *vbl nn*: mionnachadh
misneach *nn* 'courage': neo'r-thaing nach robh ~ [mjəpɐx] ac'; bha ~ [mjəpɐx] aige an deoghaidh deochannan a ghabhail
mì-thoilichte *adj.* 'unpleasant': 's e side mh. [vi:hɔliɸə a th' ann [FMM]
modhail *adj.* 'polite': bha triùir chloinneadh ann 's iad ~, siobhalta [DAG]

Moire *pers. nn*: ~ mhàthair 'the Blessed Virgin Mary'
moladh *nn* 'recommendation': sin am ~ a rinn mise air
mòr *adj.*: + *cha* 'almost': b'fheudar dhi cha mh. sgian ' fhaighinn; *cpv. as advb.*: chan eil tuillidh 's a' chòir de theas math [mahe] (+ epenth. ə) nas motha
mòran *nn* 'a lot': ~ do bhiadh
mosach *adj* 'dismal, hateful': bha i [an t-side] an-dè; nathair mh.; bha oidhche mh. stoirmeil ann [FMMacIellan]; nam biodh iad air fad car ~ ri chèile [MAE]
mu *prep.* 'about': gun seo ach air a thoirt às a' bhuideil mu [ma] uair; *1 sg.[for an/ am* 'in': 'na sanntaich....!' a chaidh a chur umam aig an fheadhain aig an taigh
muc *nn f.* 'pig': *pl.* agus an seanfhacal, na Campbells 's e na ~an a theireadh iad leotha
muc-mharadh *nn f.* 'whale': tha iasg mòr ann coltach ris a' mhuc-mharadh
muidhe *nn* 'churn': [mu-i]; bha i seo ri ~, ag èirigh air a mh., ach bha esan a' fairghinn fuaim cho damainte neònach aig a' mh. Thug e sùil sa mh.
muileann-bleith *nn* 'flour mill': min choirce a bha ga cur dhan ___ ~ [FMM]
muilithine *nn* 'loaf': ciamar a chòrd a mh. ribh an oidhche roimhe? ' Robh fhios agaibh gur e lof ~ a bheireamaid rithe ann an Gàidhlig
muin *nn* 'back': bha iad a' fàs an sin air ~ a chèile
muinntir *nn f.* 'people': thàinig tè ' mh. Mhargaree
muladach *adj.* 'depressed': car ~
mullach *nn* 'top': agus bidh sneachda suas seachad air ~ na postaichean [ɔ]
mun cuairt *advb* 'around': bha nathair ' suaineadh ~ [manguərɪst]; ~ air *prep.*: chuir iad ròpa clior ~ air na casan aige
mun, mum *vbl ptcl.*: mun tàinig ___ am fiabhras a-staigh [DAG]
murt *nn* 'murder': ~ clior a bha seo; tha ~ is marbhadh a' dol air adhart an-diugh nas miosa

N

na *rel. pron.* 'all that': ~ bha an siud do chreig
nàdar *nn* 'nature': tha coin ann, tha ~ marbhadh nan caorach ionnta;cha thaobhainn fhèin ban-Èireannach na tè sam biodh droch ~ [re. Walter Scott MacFarlane]
nàdarra *adj.* 'natural': nach i as ~ dhomh?
naidheachd *nn*: *pl.~an* 'news': saoil nach bi na ~an aca nuair a ruigeas iad dhachaigh
nàisein *nn* 'nation': *gen. pl.* nuair a tha thu ' dol am-miosg ~ean heile [FMM]
nathair *nn f.* 'snake': bha ~ [nehir] ' suainneadh
nathair-uisge *nn f.* 'water snake': tha ~ againn an seo
nead-choinnspeach *nn f.* 'wasps' nest' SEE coinnspeach
neas *nn* 'weasel': dh'fhaodte gur e ~ a bha ann
neo'r-thaing *advb*: ~ nach: 'of course': ~ nach robh an duine math gu pàigheadh
neo-chiontach *adj.* 'innocent': bha e uamhasach ~
neònach *adj.* 'strange': 's e rudan ~ a bha san t-saoghal
neul *nn*: ~ na madainne 'daybreak'
nì *vb* 'do, make': *with* suas: *past*: rinn e suas ris a' bhoireannach dhubh is phòs iad
Niudhach *adj.* 'Jewish': na h-ludhaich ___ fear Niudhach [sic] a bha seo
nuair conj. 'when': nua' [no] a chitheadh i
nuaire conj. 'when': ~ nach [+ epenth.ə] bi againn mun cuairt an seo ach ___

O

obair *nn f.* 'work': chan urrainn dhomhsa innse dè 'n ~ anns a robh e; *vbl nn*: 's e ag ~ 's a' cur a-mach a theanga; bha ' fhiob ag~; bha cèilidh ann, ceòl is piobaireachd is dannsadh, dh'fhàg sinn ag ~ e; nuair a chaidh iad a dh'~
obraich *vb* 'work': *vbl nn*: bha i 'n deoghaidh obrachadh cruaidh ['hard at it']
oidhche *nn f.* 'night': bha an ~ aca, *gen.* beul na h~

òinseach *nn f.* 'foolish female': fìor ~ do dhuine [MAE]
òinseileachd *nn* 'folly [on part of females]': chuir sinn seachad an ùine le ~ 'foolishness' [MAE]
oisinn *nn f.* 'corner': bha e ' dol o oisinn a' chladh [DAG]
òrd *nn* 'hammer': air an ~ mhòr [ɔʔˈvɔːr]; chuir e an t-~ *a hundred ninety-seven foot six e; gen.:* nuair a bhiodh e ' tilgeil an ùird; airson tilgeil an ùird
òrdaich *vb* 'command': *cond.:* dìreach dh'òrdaicheadh tu bho ghrunn do chridhe [FMM]; *vbl nn:* 's e òrdachadh fhèin a bhith aig an taigh, 's e 'g obair sa mhèinn; agus tu gad òrdachadh fhèin a bhith air an àite seo còmhla ri duine heile, dìreach dh'òrdaicheadh tu bho ghrunn do chridhe [FMM]
os cionn SEE bhos cionn
osdabal *nn* 'hospital': tha i san ~
outhouse *nn* 'outhouse': bha roinn do rudan san ~ [ʔuːtus] aca; chaidh an ~ aca na teine

P

pàigh *vb* 'pay': *past:* an do ph. sibh daor sin air a' *char* sin a-nise?; *vbl nn:* sibh fhèin an duine a phàighea' [= -eadh]; sibh fhèin a dh'fheumadh [yeməy] an duine a phàigheadh [fa-i]
pàigheadh *nn* 'pay': *gen.:* air oidhche latha pàighidh
pailt *adj.* 'plentiful': bha e latha agus bha e ~ an seo
pàirce *nn f.* 'field': bha tarbh crosta ann am ~
pàirt *nn f.* 'part': och tha pàrt dha aodach shìos aca; ~ dha na cheud Èireannaich a thàinig ann [DAG]
pàlais *nn* 'palace': mar gum biodh ~ aca [DAG]
pancake *nn* 'pancake': *pl.:* 's an [s panˈkɛkən]
paraiste *nn* 'parish': *gen.:* an taigh ~ aig an t-sagart
pàstarachadh *vbl nn:* agus bidh e gam ~ sa bhaile ' chì sibh ann an seo
peant *nn* 'paint': dè 'm ~ a b'fheàrr dhaibh a chur air an taigh
peant *vb* 'paint': *vbl nn:* bha iad a' ~adh an taighe
pearsa eaglaise *nn:* 'clergyman': *gen.:* an àite a' phears' eaglais' againn
peasair *nn:* bha p[eachair 'wild peas, rye] ~ bha i ' *botherigeadh* an duine seo uamhasach
peathach (?) *nn* 'mud': chaidh e na ph. [feː-əx]; *pl.:* na pheathaichean [feː-içən]
pèin, sibh ~ *advb* 'self' : tuigidh si' ~
picileadh *nn* 'pickle': ga chur ann am ~ [əne bixkˈəleɪ]
pioc *nn* 'scrap': ghlan e chuile ~ fiodh [fju] a bha sìos an sin; ~ na bu shine na sinn; bha e ' treabhadh ~; dè am ~ don t-seann dùthaich? [MM]; *pl.:* ~an beaga do dh'iarann, theireadh [-əy] e leis e [DAG?];
pìosan *nn* 'tiny piece': ~ do bhuntàta ga chur; *neighbour* ~ air falbh
ploc *nn* 'sod': ' tilgeil am ~ [= ~ treabhadh] an dala taobh
plodach *nn* 'puddles': bha e na ph. [fɔtəx]
pòca *nn* 'bag': am buntàta bhith na phòca
poidhl' *nn* 'a lot': ~ airgid; ~ dhiubh; bha ~ dhan obair ga dèanamh *by hand*; bha ~ ann a dhèanadh òran an uair sin; *well*, bha sin a' *meanigeadh* ~ dhaibh
poit *nn f.* 'pot': fhuair e a' phoit airgid; sa phoit *shoup* [x 2]
police *nn* 'police': *pl.:* gur e na ~ichean a bu chòir a bhith air falbh ~ leis
poll *nn* 'mud': bha i na ph.;
pound *nn* [pʊnt]: 'pound' [FMM]
bha 'n rathad an uair ud, cha robh e air a *ghraveladh* idir 's bha e 'na ~ 's na 'eabair
pòsta *adj.* 'married': tè ' bha ~ aig *cousin* dha m' athair
pot *nn f.* 'pot': ~ do *shoup*; fhuair mi cuibhteas a' phot *shoup*
pot-tì *nn f.* 'teapot': bhiodh ~ aige fhèin a' falbh na chois, air uachdar na ~ aig an fhear eile [FMM]

preas *nn* 'bush': *pl.:* na *pushan* (sic p-)
priosanach *nn* 'prisoner, captive': ~ a chaidh a dhèanamh; ' dèanamh prìosanaich dhiubh
pris *nn f.* 'price, cost': bha e na iasg cho àrd ~
pronn *adj.* 'mashed': muntàta ~
pròs[tʃanach] *nn* 'protestant': bha am ministir, fhios agaibh, am ~
puinnseanta *adj* 'poisonous': an *gas* ~ [pɔɪˈjanta] seo
puinnsein *nn* 'poison': luibh a' ph. 'stinkweed, first grew on King William's grave'; cha robh ~ ann ach dìreach loisgeadh duine sìos
puinnsinnich *vb* 'poison': *vbl nn:* bha e ' puinnsinneachadh an duine sin ['would poison']

R

raoic *nn* 'yell': thug e ~ uamhasach às, ~ gàbhaidh
rathad *nn* 'road': a' dol suas ~ Mhabou no àit' a' choreigin
rathadan *nn* 'path': bha ~ beag, caol, caol a' dol 'ron chladh
reamhar *adj.* 'fat': chan itheadh iad feòil ~ muiceadh
rèidh *adj.* 'finished; straightforward': nuair a bha e ~ leis an tuaigh; bha e ~ dhan fhuarga; gabh an rathad fada ~ an àite 'ghabhail an rathad goirid, ' chabhsa [xāūsə] [FMM]
reithe *nn:* 'ram'
remains *nn pl.* 'corpse': leum na ~
reòdh *vb* 'freeze': *vbl adj.:* bha latha damaite ~te ann
reult *nn* : ~ na madainne ' morning star' [FMM]
reusan *nn* 'reason': chan eil ~ air a bhith ' pòsadh idir
ri *prep.* ['engaged in; acquiring']: tha iad ~ fortan an-diugh 's gun iad a' dèanamh na h-obrach; cha do dh'fhalbh duine ri acras riamh; *3f.:* *well*, an ath election ' bhios mise rithe [train]; agus bha tè eile rithe, fhios agaibh, dìreach; *3pl.:* cha robh sian a' tighinn riutha;
riabhach *nn* 'devil': ò, ~ [riəvəx] clìor a bh' ann, dhèanadh e cleas sam bith [DAG]
rig *vb* 'reach': *past:* nuair a ràini' mi
rig *nn* 'king': *gen. pl.:* [their] sinne 'Latha nan Tri Rìghean' leis a sin [FMM]
ro *prep.:* 'before': *2sg.:* cùm romhad! cùm romhad! chùm e roimhe leis an tàilleir
ro [for tro] *prep.:* chaidh mise 'ro iomdha rud; chaidh e 'ro rudan a bha uamhasach
robair *nn* : bha e 'na ~
robairachd *nn f.* 'robbery, thieving': air son ~ no rudeigin
roideil (?) *nn* 'yell(?)': *pl.:* bha e ' toirt ~ean agus a' *driveadh* sìos seo
roimhe *advb* 'before, previously': agus mar a thuit mise ~
ròine *nn* 'horse hair': chunna mi ~ suainte mu phost
roinn *nn f.* 'some, a share': bidh sinn a' faighinn ~ de shneachd ann; rudan a chaidh às mo chuimhne ... ~ do naidheachdan; ~ dha na ~ sgriobhtichean; bha sinn gu math eòlach air ~ dhe na Sgitheanaich [MAE]; dh'fhàg e ~ dha na Gàidheil
ròs *nn* 'glow of dawn': [chitheadh] duine ~ sa mhadainn nuair a bhiodh a' ghrian ag èirigh
rud *nn* 'thing': dè rud?
rùda *nn* 'ram': ~ reithe; 'a Chisholm said rùda'
ruig *vb* 'reach, arrive': *past:* ràinig cuideigin an taigh aice; a' cheud oidhche a bha *meeting* aca ruig e seo [DAG]
ruith *vb* 'run': *vbl nn:* ò, tha 'n dealanach a' ~ nan cat 's nan con; tha i [= a' Bheinn] a' ~ a-mach caol [FMM]
rum *nn* 'room': *pl.:* na ruim a bha ann, ghlas e iad
ruma *nn* 'rum': a' toirt a-staigh an ~ [DAG]
rùsg *vb* 'peel': *vbl nn:* ' ~adh muntàta

S

's *conjunction* [for gus, with cò dhiubh] 'or': do dhuine sam bith cò dhiubh ' bhitheas [gu]s nach bi

's [< anns] *rel. ptcl.* 'in which': tè sam biodh droch nàdar [re. Walter Scott MacFarlane]

-sa [= so] *deictic suffix* 'this': a' dol dha na h-eaglaisean aca fhèin, an latha-as

sàbh *nn* 'saw': *pl.*: òch! bha, locair is sàimh [sa:]

sàbh *vb*: *vbl nn*: even nuair a bhiodh iad a' ~adh connaidh, aig dithis 's logaichean **sàbhail** *vb* 'saw': *vbl nn*: corc aig cuideigin ... air son iad fhèin a shàbhaladh; chaidh duine a mharbhadh a ghabhadh sàbhaladh muram biodh Latha nan Car ann; *vbl adj.*: turas math sàbhailte agaibh!

saighdeir *nn*. 'soldier': ~ean uamhasach ~ a bha ionnta seo

sàillibh, **air** ~ *prep.* 'on account of': air ~ an leòin; bha an t-eagal aig chuile fear dhiubh dhol seachad air a' chladh air ~ a' chailleach seo ' bhith '-staigh **sanntaich** *vb* 'desire': *ipv.*: na ~ dhut fhèin cuid do chomharsanach! -- nam faicinn each brèagha aig duine; *vbl nn*: sanntachadh [nd] na craoibhe (?) [kʲrʷ:je] **saoghal** *nn* 'world; life': shiubhail e an ~; tha ' ~ feumach air uisge; chan eil iad a' trod idir an-diugh, bha, uair ga robh an ~, ach chan eil an-diugh [FMM]; dè an ~ a tha aca?; dè an ~ aig Màiri Bhàn?; nach robh àite aca dhomh air an t~ eile, co-dhiù; nuair ' bhiodh *frolick* uair dhan t-saoghal; dhèanadh e rud air an ~; *gen.* bho chionn fhad an t-saoghail

saoil *vb* 'believe'; *fut.*: ~ a bheil? ~ an rachadh aca air lumannan [=?] a chur air falbh?; ~ leam deth gum biodh tuainealach anns a' cheann aig; *cond.*: nuair a shaoileadh iad nach robh an dala taobh a' dèanamh ' rud bu chòir daibh a bhith ' dèanamh; *past*: 's sh. esan gu robh e beò

saoirsinneachd *nn f.* 'carpentry': ò, lósa, cho daor 's tha an t~ an-dràsta

saoirsneachd *nn f.* 'carpentry': a' dèanamh ~ dha [DAG]

saor *nn* 'carpenter': ~ uamhasach math

sàs, **an** ~ **an/am** *prep.* 'stuck': an fheadhain nach robh ' dol an ~ sa doras; chaidh an *shaft* an ~ an *harness* fear dho na h-eich

seach *advb* 'besides: a dhol a-staigh ann a' wagon ~ a bhith ' coiseach' san eabair sin

seachad: ~ **air** *prep.* 'over, past' cha d'fhuair mi an ùine seo a thoirt ~; ~ air: ach fhuair mi ~ air [= pneumonia]

seachain *vb* 'prevent, ward off': *vbl nn*: agus Dia a sheachnadh cion-radhairc [klɲə 'røɾɪk] air duine sam bith

seachd *card. num.* 'seven' bha e ~ sgith dhe seo; tha mi ' fàs ~ sgith, a' tighinn air ais 's air adhart

seachdamh *ord. num.* 'seventh': ' ~ mac [ʃɛxkə mæ:k]

seanachas *nn* 'converse, recounting stories': air duine ' bhith ' ~

sean *adj.* 'old': an t-seann fheadhainn

seanmhair *nn f.*: grandmother' [ʃɛnəvər]

seathair *nn* 'chair': *pl.*: ~ichean [ʃe:riçən]

seans *nn* 'chance; perhaps': chaidh esan suas, seans, ag innse seo; tha ~ ann gun do bhuail e; tha ~ gu robh e uamhasach foghainneach, car do sheanfhaical, tha ~, a bh' ann [FMM]; tha ~ sin bu choireach mi ga fhaighinn

seansa *nn* 'chance; perhaps': tha duine *supposed* gun cuir e, tha seansa, rud mar siud a gheallas e dhachaigh

searmain *nn* 'sermon': ò, rinn e ~

seas *vb* 'last': *fut.*: tha mi 'n dòchas gun ~ i [= an *car*] air an *trip* dhuibh; *past*: cha do sh. Ralph ... fada dhaibh

seileach *nn f.* 'elm (?; recte 'willow)': an ~ a' fàs suas 's na daoine ' cnàmh sios

seileir *nn* 'cellar': chuirinn an cù ___ bochd dhan t~

seòl *nn* 'sail': *gen.*: solthichean siùil

seòlta *adj.* 'ingenious': eòlach, ~ [ɛʊəx ʃɛʊˈtə]; ach bha mi car ~; feumaidh sibh ' bhith ~ *you got to watch yourself*

seòmbar *nn* 'room': cha robh aca ach aon ~ [DAG]; *pl.*: bha trì seòmbraichean aige [DAG]

sgairteil *adj.* 'well-built': *policeman* mòr ~

sgal *vb* 'rinse': *vbl nn*: tha mi ' dol a ~adh mo bheul; feumaidh mi mo bheul a ~adh a-mach

sgall *nn* 'bald pate': cha robh pioc do dh'fhalt air an fhear a bha ___ ~ air 'without hair' **sgàth** *nn* 'fear, apprehension': bha car do ~ air

sgeilp *nn f.* 'shelf': *dat.*: saoil thu an ann air sgeilpidh [sgel'piç] a bha e

sgeul *nn* 'news, tidings': cha robh ~ orra

sgialta *nn* [< is ciall da] 'meaning': chan eil fhios 'am dè as ~ dhith [FMM]

sgiamh *vb* 'yell': *vbl nn*: bhithinnsa 'g èigheachd 's a' ~ail, tha seansa; bhithinn a' ~ 's ag èibheachd nuair a chithinn

sgian-phòca *nn f.* 'pocket knife': muram biodh an ~ aige

sgidein *nn* 'light blow, small effort', cf. Sc. skite?: 'bheir ~ dhachaigh an connadh' [FMMacLellan]; ~ [FMMacLellan] ach nach rudan beag, biodach? [MM]

sgilling *nn f.* 'cent': còig ~ deug [FMM]

sgleub *nn* 'lashing': gun toireadh i ~ dha leis an teagaidh

sgoil *nn f.* 'education', schooling': cha robh cus ~ eadh aice; chan eil guth ~eadh agam; cha robh aon fhacal ~eadh aige; cha robh greim ~eadh aige

sgread *vb* 'screech': *vbl nn*: bha e ' ~ach' air

sgreatach[d] *nn f.* 'loathing': ò, bidh ~ aig duine rompa

sgriob *nn* 'quick trip/ visit': tillidh sibh, thig sibh ~ fhathast

sgriobhte *nn* 'writing': *pl.*: bhithinn ___ ' dèanamh roinn dha na ___ sgriobhtichean

sguir *vb* 'stop, cease': *past*: ~ mi dh'fhaicinn na rudan seo

shin *deictic pron.*: ~ an dòigh; shin agad fear [FMM]

sian *nn* 'nothing, little concern': cha chuireadh e ~ air duine a mharbhadh; cha chuireadh e ~ ormsa; cha robh pioc do dh'eagal aca ro sh.; 'every single' 's tha chuile ~ *machine* aca

side *nn f.* 'weather': tha caora ri marbhadh le ~ thioram gun a' chlàimh aige air bhith bog

sil *vb* 'drip': *vbl nn*: bhiodh an t-sròn agamsa ' ~eadh cho gàbhaidh

sileag *nn f.* 'drip': nan cuireadh sibh ~ do dh'uisge aire sin

sin *advb* [= 'then']: bha thu sin a' toir' sin dheth gu *strain*; ach bha ~ tàilleir ann

sin *vb* 'stretch out': *vbl nn*: bha ' fear seo na shineadh

siobhalta *adj.* 'civil, mannerly': dh'fhaighneachd iad cho brèagha ~, *spry*, càit an robh ___ na remains; tha iad uamhasach ~ [FMM]; bha triùir chloinneach ann 's iad modhail, ~ [DAG]

sios *advb loc.* 'down': a thiodhlacadh ~ còmhla rithe

siota *nn* 'sheet': agus ~ geal oirre

sith *nn f.* 'fairy': *pl.*: dh'fhalbh taosg às na bailtean leis an eagal a bha aca ro na ~ean

sitheach *nn* 'fairy': *pl.*: gu robh sithich sna creagan

Sithean, **an** ~ *nn* 'old name for Inverness Town: [ɛ 'ʃi:-ɛn]; sin a thug an 'Sithein' air an àite [= Inverness NS], 'fairyland''

sitrich *vbl nn* 'neighing': each a' ~ [ʃiçt'ɛɾiç]

siubhal *nn*: *pl.*: siubhlachan 'horse's traces': bha mi ' smuaineachadh gu robh iarann no rudeigin an ceangal le siubhlaichean ___ an eich 's e ' bualadh

siubhal *vb* 'travel': *past*: sh. [u] e ' saoghal air na soithichean 's dhèanadh e òran, sh. e an saoghal; *vbl nn*: bha iad ' ~ [ʃi-øɟ]; agus bhiodh iad a' ~ air son an duine

slaighair *nn* 'blackguard': 's tha na shl. [ɣøiʃɛr]

slaighairreadh 'plunder': *vbl nn*: bha e air ~

slàinte *nn f.* 'health': tha si' pèin a' faighinn ur ~ math; a bheil a chuile duine a' faighinn an ~?

slàn *adj.* 'hail': ~ leat! 'goodbye'
Slàn'air *nn* 'Saviour': ar ~
slaod *vb* 'drag': *vbl nn*: an t-slabhraidh ___ a' ~adh leis
slaodach *adj.* 'slow': bha mi car ~, mas fhior, air innse
sleigh *nn f.* 'sleigh': *dat.*: seventy-five miles air sleighidh [sle-iç]; *pl.*: chaidh mise a thoirt ar cùl ~eachan, chaidh mise ... ann an ~eachan
sloc *nn* 'pit': ann an ~ da dh'àite-s (?)
sluig *vb* 'swallow': *vbl nn*: an talamh ga shluigsinn [ka guk'jin] sios
smaoineachadh *nn* 'reflexion; deep thought': shin agad fear a chuir ~ mòr orm, dh'eug e [FMM]
smaoinich *vb* 'think': *vbl nn*: an t-àm a bhios e 'smaoineach' [= -eachadh]
smuainich *vb* 'think': *vbl nn*: smuaineachdainn [FMM]
smugaileir *nn* 'smuggler': an ann don a' ~ a tha seo?; tha mi 'gràdhainn (?) riut nach tàinig sin far bòrd ~ [sm'rkələɹ] riamh
snàithlein *nn* 'thread, cord': ~ an t-siachaidh 'charm for sprain'
snàmh *nn* 'swim': chan urrainn dha ... ~ a dhèanamh
sneachd *nn* 'snow': bha e 'n deoghaidh sia eòrlaich shneachd a dhèanamh; bha e 'n deoghaidh sneachd a dhèanamh; tha stoirn shneachd a' tighinn
socair *nn* 'ease, steady pace': dh'fhalbh an gille air a sh.
soileir *adj.* 'clear': agus oidhche coimiseach ~ ann
soillsich *vb* 'shine': *cond.*: chunna mise cù againn fhin agus shoillsicheadh an dealanach air an druim aige
solast *nn* 'light': *pl.*: cha robh solaist an uair sin aca; ~ ùr 'the moon': tha mi 'coimhead air an t-solast ùr a-mach an seo; dh'innseadh i chuide àm a bha an ~ a' tighinn a-staigh sna mionaidean 's sna seconds:
'son *prep.*: [for air son] 'for, in order to' ged nach dèanadh pears'-eaglais' sam bith guidhe do dhuine 'son a dhèanamh
sònraichte *adj.* 'special': àite ~ thall ___ aig Abhainn Mhargaree [FMM]
sound *nn* 'sound': 'chionn tha ~ na Gàidhlig [nas fheàrr]
sound *vb* 'sound': *past*: sh. e uamhasach math
spad: *vb* 'kill, destroy': *past*: ~ e i
spàr *nn* 'roost': tha na cearcan air an ~
spionnadh *nn* 'vigour': cha dèanadh ~ duine an deamhan a chur air falbh idir; 's feadhain deagh spionnadh a bh' ann; tha ~ ann an cù nan gabhadh e an fhearg 'cunnartach
spiorad *nn* 'spirit': 's e ~ marbh ___ ' bha san duine sin; gu robh i cho [o] cunnartach agus an ~ aice; *pl.*: bha ise ' creidsinn sna spioraid;
spliota *nn* 'split': *pl.*: agus bheir e air tè dha na ~n [FMM]
spòl *nn* 'spool': dh'fhosgailleadh tu ann an ~ e, agus nuair a chuireadh [tu] an t-aodach sa bheirt, chuireadh tu an t-iteachan sa ~
spòrt *vbl nn* 'playing': toil aige a dhol a ~ rithe
spòta *nn* 'spot': *pl.*: ~n buidhe ionta, no geala
spruis *nn f.* 'spruce': ~ dhubh [spruf'ɥuy] 'black spruce'
srainnseir *nn* [strɛ'nʃɛr] 'stranger'; ~ a bha ann [strenʃɛr]; gu leòr do sh. [re]
srathar *nn* 'saddle': gen.: an t-~ [ən dra-ir']
srian *nn f.* 'rein': [striən]
srùbag *nn f.*: ~ ti 'that's a few drops'
stad *vb* 'stop, halt': *vbl nn*: chaidh an soitheach aca a ~
stalan *nn* 'stallion': bha e ' gabhail ~
stall *nn* 'stall': beòthach ùr ga cheannach 's dh'fhaodte e '-staigh san tall [t'al]
start *vb* 'commence, begin': *past*: ~ e air an treabhadh
stiorap *nn* 'stirrup': *pl.*: barr a dhà choise sna ~ean
stob *nn* 'stick': '= bata'
stoc *nn* 'stock': poidhle do na coin, tha iad ___ ~ ann a bhios a' marbhadh nan con -- 'n caorai' [sic]

stòr *nn* 'shop': chaidh e '-staigh dhan ~
stretch *vb* 'stretch': *vbl adj.*: làmh an duine cho ~-te [o striʃtʃe] brèagha 's a ghabhadh e
stuagh *nn* 'wave': chaidh na remains aige, chuir ~ suas iad
study-ig *vb* 'study': *fut.*: math dh'fhaodte -- gun ~ mi air an òran
stump *nn f.* 'stump': *pl.*: [n]ja stumpachan a chur sios
stuth *nn* 'stuff': b' fhior thoigh le Lachainn seo ... deochannan dhan ~ làidir; dh'fhaodte gur e ~ a' choreigin ..., no rudeigin a bha i ' gabhail, thug e seo dhi; ach an ~ seo a bh' aige, ~ a leithid seo a dhuine, nan gabhadh e ... a' ~
suaineadh *vbl nn* 'coil': bha nathair ' ~ [suəpəɹ] mun cuairt; *vbl adj.*: suainte mu phost
suarach *adj.* 'despicable': agus 's e am mèirleach rud cho ~ 's tha air an t-saoghal
suas *advb loc.* 'up': nuair a bha sinn ~ nar cnapaich seo; tha e [sabhall] ~ fhathast; tha mise ~ ann am bliadhnachan; ~ ri dà mhìle duine oirre; ~ ri 'able to': bha e ~ ris an train seo a dhriveadh
sùigh *vb* 'suck': *past*: sh. [hu:i] an t-uisge às; *vbl nn*: air neo bhiodh i [feòil] ' sùghadh [su:-əɹ]
suibheag *nn f.*: *pl.*: ~an preas 'raspberries'; ~an làir 'strawberries'
sùil *nn f.* 'eye, look': thug i ~ orm; thug e ~ ___ mhòr orm; thug e ~ sa mhuidhe
suim *nn f.* 'interest': cha bhinn fhin, car, a' cur suim [sɔim] innte; a' cur ___ urad do sh. ___ sa sgòil no na sgòileirean nas motha
swamp *nn* 'swamp': fhuair e ann an ~ [suəmp] a' choreigin i; car de sh. bog; *land* e san t-~

T

taca, **an ~ ri** *prep.* 'compared to': gnothaichean daor an seo an ~ ri Èirinn
tacan *nn* 'while, period of time': an ceann ~ thigeadh iad a-rithist; dh'fhaodte ... gun toireadh iad dhiubh ~ dheth gu a bhih ' dol 'ro[hme] (?)
tachair *vb* 'happen': *past*: th. fear an taighe orm
taghte *adj.* 'excellent, fine': daoine ~ a bh' ann; tha Chéticamp ~ gus an tig stoirn mhòr; 'very well' ò, tha mi ' creidsinn ~; is fhios aige ~ nach robh i aig an taigh;
taibhseir *nn* 'one able to see visions': agus bha ~ a' choreigin a-staigh san taigh sin [FMMacIellan]; duine firinneach 's bha e na th.
taibhseireachd *nn f.* 'seeing visions': bha an ~ aig an duine, *well* tha an ~ ann cuideachd; tha taibhseireach' aig feadhain ... 's e *second sight* a th' air
taigh-sgoile *nn* 'school-house': bha an seann ~ làmh ris an àite
taig *nn f.* 'gratitude, thanks': ~ a Dhia
tairg *vb* 'offer': *past*: th. mise dhan duine a ghoid mi air e
tairneanaich *nn f.* 'thunder': c' dhiubh is cunnartaiche ~ teas no ~ ___ fuachd?; bha i air e ' èillteachadh ... bhon tairneanaich
tàmh *nn* 'snooze': thuit i gu robh ise ' dol a ghabhail ~ tacan beag [FMM]
taobh *nn* 'side': a dh'fhìght air ~ an fheadhain a dhrive a-mach iad; dh'fhaodte gu rachadh e '-mach an ~ an taighe; bha e sa ~ beinneadh aig am pasture far an robh iad; tha taigh ~ an rathaid; duine ' chunnaic spiorad ~ eile an eilein; bha ceathramh eile mu ~ Dànnay cuideachd [MM]; bha e air an ~ '-staigh agus bha mise air an ~ -mach; thug iad an ròpa eile '-mach ___ air taobh '-mach an taighe; thàinig am fear seo(?) taobh '-mach na h-uinneigeadh
taobh *vb* 'trust': *cond.*: cha thaobhainn fhèin ban-Èireannach na tè 'sam biodh droch nàdar [re. Walter Scott MacFarlane]; tharraing mi 'n dala taobh
taosg: bha ~ air cuideachd, air an òran cha cha robh mise ach ag ionnsachadh cheathramhan dheth
taosg *nn* 'lot': ~ mòr do dh'fheadhainn; bha ~ eile air [= òran]; chaidh ~ do na Gàidheil an uair sin leotha; dh'fhalbh ~ às na bailtean leis an eagal a bha aca ro na sìthean

taosgan *nn* 'small quantity': tha ~ do bhùird a-staigh an siud
tapaidh *adj.*: tha i cho ~
tarraing *nn* 'drag, pull': *vbl nn*: ~ am fear a bha ' ~ an tàilleir air a mhuin; 'agree': cha bhiodh iad ' ~ còmhladh idir; iad fhèin 's an Sasannach a' ~ còmhla idir [tʲɪfə] [+ epenth ə]; 'draw, design'; 'mention': innsidh mise dhuibhse bhon thug sibh ~ air tha mi cinnteach gu bheil iad a' ~ dhealbhanan
teab *vb* 'fail; almost succeed': *past*: th. an spiorad orm aon latha; ~ iad an duine bochd a chur às a cheann
teadhair *nn* 'lead, rope': gu dè bha air ~ aca?
teann, ~ **air** *prep.* 'near to': chaidh mi gu math ~ air; cho ~ 's ' bha esan a bhith air a mharbhadh; tha e ~ air àit' ris an canadh iad Ceap Cùbraich [MM]
teann *vb* 'draw closer': *cond.*: thuirt iad 'Nach ~adh sibh iad a-staigh gur [kar] garadh fhèin aig an teine?
teannaich *vb* 'tighten': *past*: th. i ribeag
teàrn *vb* 'recover, improve': *vbl nn*: an còrr dhiubh ' teàrnadh
teasairginn *vbl nn*: Dia gar ~!
teich *vb*: *vbl nn*: bha mis' an sin ' ~eadh a-staigh gu tìr:
thar *prep.* 'over': ~[fər] a' *footbridge*; a' dol thair a' chladh
thèid *vb* 'go': *past*: chaidh seo ionainn is sna gillean beaga m' ar cuairt gu h-uamhasach; chaidh [xaiç] a mharbhadh; *cond.*: rachadh iad eighteen 's twenty-one hundred; *vbl nn*: 'become': 's ann ' dol nas miosa a tha iad; bha 'n naidheachd a' dol na bu mhotha fad na h-ùine
their *vb* 'say': *vbl nn*: bha iad ag ràdhainn
their [= bheir] *vb* 'bring': *ipv.*:~ dachaigh e!; 'eir a-nuas e 's chan inns mi idir; *cond.*: theireadh [-əy] e leis e [DAG?]; nam biodh duine agam a theireadh [-ə] [+ epenth-ə] leis mise; *cond.*: theireadh e glogadh às;
thig *vb* 'come': *fut.*: ~ rud às cuimhne duine; thig e air car furasta; an tig agadsa air pìobaireachd no sian? ~ agad air dannsadh [MM]; ~ duine 'ro poidhle; *cond.*: feadhain ... a bhiodh ' falbh còmh' ri nigheanan 's ~eadh rud eadar-riutha; *vbl nn*: 'succeed': cha robh sian ' tighinn riutha
thoir *vb* 'give': *past*: cha tug e cuimhne riamh air an duine seo, gu robh e marbh
tilg *vb* 'throw, cast': *cond.*: an còrr dhiubh, thilgeadh iad thu dheth
till *vb* 'return': *past*: nuair a th. e às a' chogadh; *vbl nn.*: bha e ' feitheamh ris a' bhòcan a thillinn
time *nn* 'fun': bha seo a' toirt ~ dhan ghill' òg a bha seo
tinn *adj.* 'sore': bha iad a' cur ceann ~ orm
tinneas *nn* 'illness': ~ an Rìgh [t'in əs ə ɾi:ɣ] ann an Gàidhlig 'scrofula'
tionndaidh *vb* 'turn': *past*: thionnd i air ais ceum
tìr mòr *nn* 'mainland': chaidh e '-nunn gu Antigonish, gu ~
tiugh *adj.* 'thick': bha an t-adhar ~ le *aeroplanes*
tlabhraidh-theine *nn*: *pl.*: tlabhraidhean-theine, bha e ' dol a chur a chuile shian na theine 'chain lightning'
tog *vb* 'lift': *vbl nn*: dh'fhaodadh fear a' *char* tighinn dhan duine 'm bu leis am beathach agus an *damage* a thogail dheth
togair *vb* 'wish': *fut.*: ma thogras [mə ɬøkərəs tu]
toigh *adj.* 'like': b' fhior th. leam [p iər ɬøL əm]; b' fhior th. leis
toil *nn f.* 'will': mas e [mø ʃe] do th. e [ɛ]; bha ~ aice fhaicinn; bha ~ aig an fhear seo ' dhol a-mach [DAG]
toileachadh *nn* 'liking': ~ [tɔl əx ə ɬoɾʃ ʔa ʃe:l ə]; agus ~ aice ' fhaicinn a' falbh; neo' r thàinig nach d'fhuair e ~ mòr às a seo; nì e ~ luinn [sic, = leinn]; chan fhaigh sibh mòran ~
toiseach, **air th.** **air** *prep.* 'in front of': a' coiseach' air th. orra
toiseach *nn*: gabhaich mi fear no dhà, Dia 'na th. 'God willing!'

tòisich *vb* 'begin': *fut. rel.*: n'air a thòis's am fradhrac cuideachd air falbh; *past*: th. na h-eich air leum; thòis' i air càineadh na *nurseichean* 's na *nuns* agus thòisich iad air [+ epenth. ə] bruidhinn m'a dheoghainn;
toll *nn* 'hole': tha mi cinnteach gun tug iad ~ air *bottom* na cisteadh
tomhais *vb* 'weigh': *cond.*: agus an uair ud cha thomhaisinn ach mu cheud gu leth punt
tomhaiseachan *nn*: ~ 'riddle'
tomhaisaich *vb* 'weigh': *past*: 's e four hundred seventy-five pounds a th. e; cha th. e ach mu thri puinn[t]
Tormod *nn* 'Norman': Dòmhnall Thormoid [t̪õ:l ɬoràmít] [= a local bard]
torradh *nn* 'funeral': chaidh iad sìos an t-àite ~ [tɔrəy]; a chuile ~ a bhiodh ' tighinn gus an eaglais againn
tòrradh *nn* 'funeral': *gen.*: latha an ~ aice
tràth *advb* 'at one time': innsidh mi rud eile a bhithinn a' faicinn ~
trèig *vb* 'abandon, let down': *past*: cha do th. mo chasan fhathast mi
treis *nn f.* 'while, period of time': bha ~ bhuaith' sin; bha e ~ mhòr ... gun duine ann; dh'obraich mise ~ ann; nuair a bhios e a-staigh ~ san taigh; bidh tu ' coimhead air na cruidhean ud ~ mhòr
tric *advb* 'often': chunna mise an solas sin ~ [DAG]
trioblaid *nn f.* 'trouble, anxiety': bha e ' cur ~ air an duine bhocht; cha d'fhuair mi an ùine seo a thoirt seachad agus tha e ' cur ~ orm; bha ~ a' choreigin aice [DAG]; gheibh thu ann an ~ [DAG]
trip: *nn* 'time, occasion': an ath ~ a thig sibh; bha an athair pòsta dà *thrip*; an dà thrip [rip]
troid *vb* 'argue, dispute': *past*: chan e creideamh a th. siad air idir
trom *adj.* 'heavy, overusing': bha i car ~ air connadh
trom-laighe *nn*: ~ 'nightmare': [tɾɐmə li-ə]
truaghan *nn* 'poor creature': Màiri Bhàn, an ~
trust *nn* 'reliance': cha robh ~ aice aiste; cha robh ~ aige an Eachann
tuainealaich *nn f.*: gum biodh ~ anns a' cheann aig'
tuarastal *nn* 'salary, pay': ach bha an ~ glè bheag an uair sin
tuagh *nn f.* 'axe': ~ airson gearradh coilleadh
tuath *advb* 'north': tha roinn do Ghàidheil ___ sìos ~ oirne
tuathanachas *nn* 'farming': nuair a bha sinn a' ~
tubhailte *nn* 'table-cloth': bhiodh iad a' cur ___ ~ air, their sinn, air a bhòrd
tuileanach (?) *Polish man* ___ ' fuireachd aig an eaglais againne ___ ò tha ~ a th' ann
tuilleadh *nn*: ~ 's a' chòir 'too much': deoch ~ 's a' chòir
tuit *vb* 'fall': *past*: ach th. gu robh botal beag do ___ *bush whiskey* às a seo a-staigh
tùr *nn* 'sense': tha ~ sna beathaichean cuideachd
turadh *nn* 'dry spell': *gen.*: chan eil fhios 'am c' dhiubh 's e soighne stoirme no soighne turaidh a th' ionnta
tùrail *adj.* 'sensible': tha iad ~ gu leòr [DAG]

U

uachdar *nn* 'cream': an t~ anns a' chrannagan
uachdar, **air** ~ *prep.* 'above': thig e an t-ultach connaidh air ~ na pot-ti aig an fhear eile; bha e air ~ nan coillidh
uagh *nn f.* 'grave'; *gen.*: bha iad a' bristeadh nan leacan uaghach
uair *nn f.* 'time, occasion': agus uair heile [sic] a theireadh iad air toiseach an earraich, 'uair a' ghille chonnaidh' [FMM]; Ailein ..., uair a bhiodh e air a ghlùinean, 's uair nach biodh
uamhas *nn* 'great number/ amount': chaidh ~ dhiubh a mharbhadh; tha ~ dha na h-Èireannach sna States; tha ~ do dh'Èireannaich sna States; rinn e ~ airgid

uamhasach *adj.* 'incomparable, outstandingly': bha e ~ [ũäfəsəx] uasal; bha e ~ air òrain; bha e ~ gus a bhith ' dol gu __ aireachan; bha e na *mhechanic* ~, **saighdeirean ~ a bha ionnta seo**

uasal *adj.* 'generous, considerate': cho ~ 's a bha iad ri-san (? < ris-san) [DAG]

uchd *nn* 'chest': leum e ma[r] siud 's bha e suas ri m' uchd

uidheam *nn* 'device': [w'-im]

uileadh *advb* 'all, every one': dh'fhalbh iad às a dheoghaidh ~ gu lèir a-nunn cros nam bailtean

ùine *nn f.* 'time': cuiridh e seachad ~ cho math air duine; dè an ~ a dh'fheumadh am buntàta bhith na phòca; tha mi ' dol a phòsadh an ~ ghoirid; *gen.*: mun àm a bha iad air a __ a' dol ' ghabhail an ~ aig a' bhoireannach

ùir *nn f.* 'earth, dirt': *gen.*: rathad ùrach

ùirne *nn f.* 'prayer': nach gabh thusa d'ùirne ri Saint Anthony; *pl.*: agus iad a' gabhail __ ùirneachan

uisge *nn* 'water': *gen.*: am boireannach a bha seo a bha ' dèanamh an __ uisge an airgid

ultach *nn* 'load': ~ mòr connaidh aige [FMM]; an ~ connaidh [FMM]

urad *nn* 'as/ so much': 's i cho [o] cheart ~; a' cur __ ~ [ʔrət] do shuim __ sa sgoil

urball *nn* 'tail': [urùpəɟ]

urchar *nn* 'shot': dh'fhalbh an ~ is chaidh i ann

urrainn *adj.* 'possible': chan ~ nach robh e *interesting* 'must have been' [MM]

urras *nn* 'surety': 'vouch for': gun [=gur] tusa a chaidh an urras air; gun tèid mise an [uras] ~ ort

wire *nn*: ~ [wa-ir] 'wire'